

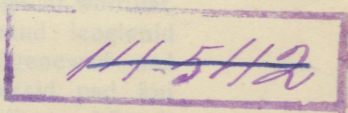

ÕIED JA OKKAD

TALLINN 1925

ÕIED JA OKKAD

EESTI USKLIKKUDE NOORTE C. E. KIRJASTIK NR. 6

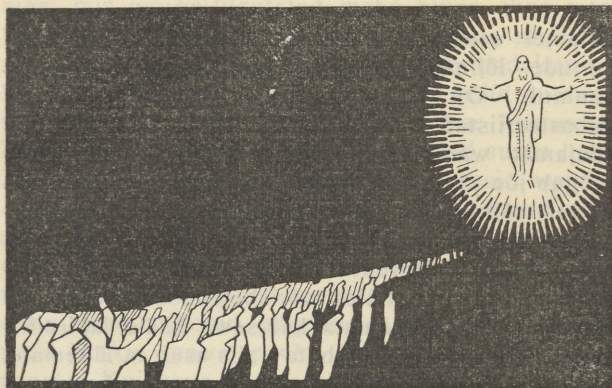
1925

U
A-6251

K.-Ü. „Külwaja“ trükk, Keilas.

i 16099515

Luige laul.

Karl L. Marley.

On suwiõhtu. Päike on mäenõlwaku taha wajumas. Wiimsed kiired hiiliwad läbi õnapuuaiä, mängides põlise talumaja sammeldunud katusel, mis hõõgub wärwikülluses kui kallis waip. Walguse plekid ajawad katusel üksteist taga. Warjud peawad nobejalgsete päikese lastega ägedat wõitlust, wiimaks sunniwad warjude arwamatud leegionid neid katuselt taganema. Kiirelt põgenewad nad sügawa katusräästa alla. Nüüd laulaksid nad kui palgisel seinal hõõguwais riietes wiimset hümnä. Waikib walguse laul seinal ning ruttu põgenewad nad walguse wiimaseid teid möõda läbi õnapuuokste mäe taha päikese rüppe. Üle maja, aia ja mõtleja mehe kännul laiutab õõ oma loore.

Mees, kes waatles walguse ja pimeduse müriaadide heitlust isatalu katusel, tõuseb kännult ja sammub aegamööda alla jõe poole, kus wabisewal

südamel seisawad hõbedased paplid. Würtsised rohtude lõhnad tõusewad igal surmawal mehe sammul. On kui puruneksid sajad rohukeste alabasterriistad surmas, milledes on hoitud oma salajamat warandust. Läbi tumedate puukogude hõõgub jõe pind. Hõõgub, kui oleks ta päewa läbi joonud päikeselt walgust ja sära, selle läbi muutudes mõõnawaks kuldjõeks, mis eraldub terawalt tumerohekast pilliroost kaldal. Äkki peatub noormees, ta on äratatud üles mõtiskelemisest isesuguste liigutuste ning tundmata kähisewa hääle läbi pilliroos. Silmapilk seisatab ta; siis asub ta lähemale. Ligemal silmitsemisel selgub, et see on haawatud luik omas weres maas. Ilusa pea on ta ajanud püsti, tehes terve tiwaga meeleheitlikke katseid tõusta lendu. Silmad hõõguwad palawikult. Hirmu all wäriseb purustatud keha.

Tühised on katsed surma kohutawate käte wahelt pääseda. Nirinal nõrgub punane weri walgeid sulgi mööda alla ning paneb punetama wee. Kiirelt lõõtsub lind surmawaludes. Kui näeb, et noormees teda ei löö, uusi haawu ei sünnita, muutub ta rahulisemaks ning wajub wäsinult küljeli. Äkki paistab teda waldawat üksilduse ja õudsuse meeleolu. Wiimast oma jõudu kokku wõttes ajab end püsti, silmad waatawad igawikukudesse, kuna awab suu imelisele läbilõikawale kisale. Hirmu, ahastust ning walulist igatsust sisaldab hüüd. Kuulatab surija luik ja ootab wastust. Ei tulnud wastust ega abi. Raugenud jõul wajub nõrkeja lind küliti, peagi wajub niiskele werega kastetud mullale. Wõitlus oli wõideldud, lootused ja igatsused kustunud. Kustuwal sügawal pilgul waatawad luige silmad oma ees seiswale mehele. Ses waates kui oleks olnud sõnata küsi-

mus, mis puuris liigutatud mehe hinge, ikka weel kajas surija luige laul ta kõrwus. Kaua nii seisis ta mõtiskelus. Sealpool jõge sirgete pedajate all hakkas mängima wiul. Kuidas need helid nutawad ja kaebawad, hüüawad ja ööwaiksusse kustuwad. Tõesti see ei olnud harilik mäng, waid surija luige laul. Helid löikasis südamesse ja äratasid waimusilma ette miljonilised inimhulgad, kes sammuwad sünges eluootusest ja rõhuwast patuikkest, enda rüü all warjates surnawaid haawu. Ööwarjudes sammuwad miljonid, nägemuses aga pöörawad oma pead järsku taewa poole ja hüüawad kui ühest suust: Kui kaua peame käima surma ja needmise teed, kui kaua ei süüta ta öösse tuld?! Rabatult walust langeb silmili maha noormees — ta oli kuulnud inimsoo surija luige laulu.

*

Waikides ja mõeldes sammuwad tuhandeist haawust punetawas sügislooduses kodu poole naine ja mees. Täna oli kõnelnud keegi noormees. Need ei olnud sõnad, mis ta rääkis, waid tulemärgid, mis wajutas kustumata inimhingedesse. O, kuidas need sõnad põlesid hinges! Kuidas wiis ta wastupanematu wäega kuulajaid Keetsemani ööwarjude keskel heitlewa, kahwatu ja wärisewa Lunastaja südame juurde. Nad nägid teda selgelt, ehk küll ümber oli pilkane öö, nägid langewaid werehigipisaraid, mis kui kalliskiwid särasis niiskel rohul. Eemalt puude alt kostab norskamine. „Kes on need, kes magawad siis, kui Kristus werehigis joob inimsoo patukarikat?“ hüüab kuulutaja, ning ta silmad puuriwad kui odapisted läbi südame eesriide sügawamaisse hinge wõlwistikkudesse, kuhu on põgenenud omaõiguse närukogu.

Nüüd sammub rong mööda mäeseljakut pealae asemele. Rõhub ränk rist hurmset keha. Kumab päike taewawõlwil halastuseta. Nüüd nõrkeb ja komistab ta. Maha on ta langenud risti alla. „Kes wõtab kanda nõrkeja risti, kes tahab rutata appi?!“ hüüab walju häälega koosolekul noor kuulutaja.

Püstitatud on ristid. Keskel ripub tema. Päike katab palge ja mäed waaruwad. Surnud hiiliwad haudadest. Hirm ja õud waldawad rahwahulka risti all. Õudne waikus lehwib üle mäe. Seal kostab kuiwadelt huultelt waluline hüüe: „Mul on janu!“ Tükk aega wõitleb kuulutaja waldawa liigutusega, siis hüüab ta: „Kes, kes annab Kristusele juua; kes jahutab ta murduwat südant? Wett ega äädikat ta ei waja, tema janu on armastusanu, hingejanu. Surmaöös sammuwaid miljoneid inimhingi tahab Jeesus.“ Kuulutaja kirjeldab lootusetust ja ööd, mis ootab hukkujaid. „Kes läheb?!“

Imeline, kuidas see täna kõik kodu poole sammuwa mehe südames liigub, põleb. Naine püüab paar korda juttu teha muust, kuid see lõpeb paari lihtsa sõnaga, mis saab wastuseks. Sügawad mõtted liiguwad hinges. Põleb küsimus, mis kuulutaja pannud lõpuks: Kes läheb?

Mehe ema, usklik hea wanake, on sängitanud juba mõlemad lapsed unele, nende kallikesed. Tuppa astunud ruttawad naine ja mees neid waatama woodikestes. Nii nagu inglid, kes näewad õndsat und, magawad lapsed. Poiss, kähharjuukseline linapea, täielik pilt isast kuju kui hinge poolest. Heasüdamlik, waikne, kuid kindel omis ettewõtteis. Tütrukuke, mustade suurte sammetisilmadega, elawa hingega kui ema. Kui arwamatud kallid olid nad wanemaile. Kui juba kaua oli küll

waadeldud magajaid lapsi, sammuwad mõlemad teise tупpa, kus ukse kõrwal seisab uus ilus riidekapp. Selle ees peatuwad kord ja lasewad oma pilgud täis rahulolu käia kapi üle. Wiis aastat on nad korjanud kopikaid, enne kui wõisid ta osta; wiimane tarwilik summa lisati juurde, kui mees sai esimese mestripalga. Jah, wiimasel ajal oli wäike kodu muutunud nii mugawaks ja üliarmsaks. Kui tihti tänasid nad Issandat sügawa segamata õnne eest.

Naine toimetab, et korda seada woodid, kuna mees waatab aknast õue, kus sirawad müriaadid tähed. Nüüd hüüab mees naise oma juurde ja algab imelisel pühal toonil: „Tead, Marie, mul on sulle täna öelda midagi väga tähtsat, ära ehmata, waid ole tegew: Issand hüüab mind. Täna, kui jutlustaja kõneles, nägin jällegi miljoneid, nagu kord isaõues jõe kaldal ja nad hüüdsid mind, hüüdsid tungiwalt. Ma pean minema . . . Ära keela mind, ärgu olgu ohwer sulle liig raske. Jeesus wajab mind, ma pean minema!“

„Mis saab lastest? Mõttele mees, mis teed, annad oma hea koha, jätad meid ja lähed kaugele; kuidas saan ma kaswatada lapsi, kust saame raha?“ Naine puhkes nutma. Liigutatult silitas mees ta pead. „Ära nuts, see, kes linnukesi toidab, ei see meidki unusta. Iisaki, Abrahami ja Eelia Jumal elab weel. Mitte oma huwi, waid püha kutse sunnib mind. Ja naine, kas wõime wõi tahame midagi keelda Önnistegijale?“ . . .

Möödunud on ammu südaöö-tund. Ikka weel istuwad abikaasad. Mees oli rääkinud kui iialgi warem nii, et naisegi hing oli saanud süütatud. Jah, ükski ohwer ei tohi olla raske, ka mitte kõige kallim. Nad palwetawad. Tупpa maabub rahu ja

tuntaw on Issanda ligiolu. Rõõm täidab rahule-
jõudnud hinge. Kõik, jah kõik Lunastajale ja
hukkuwale inimsoole.

Kaua weel nad istusid ja tuhm aimdus ohwri
wõrratu suurusest liikus südameis . . .

Kõikist pakkumistest hoolimata lahkus mees
wabrikust. Läks alla keldreisse ja mülkaisse ning
agulikõrtsidesse, kus suurema aja elust saadawad
mööda põhjawajunud inimesed. Läks alla, sinna,
kus kantakse nāruseid, haisewaid riideid, nende
juurde, kelle näod häbematud ning tursunud. Läks
alla waesuse radadele, surijate wooditele, kurbade
kambrisse. Seal ta neile kõneles tuliseil sõnul
Jeesuse armastuse werewäest ja waiksel troostiwäl
häälel igawesest õnnest Isa majas, kus on kõik pisa-
rad pühitud ja ohked ohatud. Teda nad mõistsid
ja kuulsid, need mahajäetud, õnnetud ja wälja-
tõugatud. Kuidas nad teda austasid ja armastasid.

Laiemaks ja laiemaks muutus tööpõld. Uued
ja suuremad ülesanded said temale osaks. Kuhu
iial ta ilmus, tõi ta endaga elu ja tuld. Tõusid
ärkamised ja sündisid liikumised. Kaugele üle
omamaa piiride ulatus ta kuulsus. Wähe ta puhkas,
palju tegi tööd. Põledes ise, süütas põlema terwe
maa.

* *

Seal, kus lõpeb linn ja algab soo, kus üle
saladuslikkude mustade soomülgaste lehwib surm
ja melankoolia, kus kaduwus pilli puhub kuiwas
pilliroos, seisab mõne kase wahel madal wiltu
wajunud majaonnike. Wana õlgkatus, millel kaswab
rohi ja punane sammal, on täis auke. Pisukese
akna all õitseb punane suureõieline moon. Seinä
najale toetatult istub wanal toolil haige jumala-

sulane ning kõhib. Kui walus kõhahoog on möödunud, uajub mees lõõtsutades tagasi tooli leenile ning uuesti ja uuesti waatawad aukuwajunud tõsised mõtlejad silmad kaugustesse. Soojad sügisesed päikese kiired mängiwad haige näol. Haige suleb silmad ja ta huuled liiguwad. Wist palwetab ta. Siin õues on kergem, toas ei saanud õhupuudusel ja walude all magada. Toa ees on waikne, ainult mõni rõõmus lind laulab, segamata wõib kududa mõttekangast. Olewikku kui ei oleks, ikka uuesti ja uuesti liugleb minewik mööda waimusilmade eest. Kõike kui elaks weel kord läbi, kuid palju ilusamini ja sügawamini kui tõelikkust. Kui ainult seda lõppu ei oleks.

See oli olnud ühel sügisõhtul, ta mäletab seda selgelt, kui oli oma naisele õelnud, et lahkub wabrikust ja astub Issanda riigi tööle. Kuidas ometi naine esmalt oli ehmatanud, kurtnud, siis aga saanud tugewaks hinges, ta hea naine. Weerewad paar suurt pisarat alla mehe kuiwetanud palgeid mööda, siis jätkab ta lugemist mälestuste raamatust. Jah, siis elasid weel mõlemad lapsed, lisak ja Laine. Mees hakkas kõigest kehast wäri-sema, tugew kõhahoog raputas terwet keha ja hingepiinadest tunnistasid uued pisarad, mis keel-mata woolawad. Ta pühib külma higi otsaesiselt. Ta oli olnud seekord õnnistatud reisul kaugel, hulgad olid tulnud Jeesuse juurde ja saanud pääs-tetud, koju jõudnud leidis oma armsa kümne-aastase poja linna tagant surnuaialt kalmukünka all. Kui tark ja sügawamõtteline oli ta olnud ja kuidas ta piiblit luges ja palwetas. Kord tahtis ta ewangeeliumitöös isale olla abiks, siis pidid nad koos minema kuulutama, isa ja tema. Siis oli ta kõik punased moonid, need õitsid just kui

nüüdki, kannud poja hauale. Nii nagu werelaht paistis haud, kui sammus hilja loodenewa päikese saatel ära surnuaialt linna. Wõi kas ei olnudki ta walutawast südamest sel õhtul ehk nirisenud kuum weri poja hauale, sest sellest õhtust algas see köha, mis teda nii waewab. Waaruwal sammul oli ta kodu poole astunud. Piibel ja palwe olid jälle elutasakaalu tagasi annud. Kord öösi oli tema näinud nägemust Kristusest ristipuul ja siis oli ta pühkinud pisarad palgeilt ning asunud uue südametulega tööle. Seal kaugel siniste mägede taga, N. linnas oli lahti puhkenud suur ärkamine tööliste seas. Ükski ruum ei mahutanud enam osawõtjaid. Nutjaid patuhädalisi oli palju. Kuumades ruumides pea ööd läbi wältsid koosolekud, ühed nutsid, teised tänasid Issandat. Wahest oli ta olnud minestamas wäsimusest ja halwast õhust, kuid klaas külma wett elustas seks korraks jälle. Täna ta kui näeks kõiki neid üksikult oma ees, neid murtuid ja Issandast tõstetuid. Nii oli see wäldanud ligi pool aastat. Ärkamine oli ümbruskonda süütanud. Noored ärganud olid omaste ja sõprade poole läinud ja ka seal hakkas põlema Jumala tuluks. Need olid olnud tõesti suured päewad ta elus. Ta palgeil hõõgusid palawiku õied.

Jälle raputas teda köhahoog. Jah, siis oli ta end tunnud tihti imeliselt wäsinud. Ta oli seda pidanud tuimuseks ja palwetanud ning wõidelnud selle wastu. Ta enam ei suutnud nii pikki kõnesid pidada, ka puudus neis kui endine tulidus. Mäletas, kuidas keegi õde oli teinud temale etteheiteid selle kohta. Ta oli silmaweega kahetsenud oma seisust, kuid asi ei tahtnud paraneda. Tubades mattis hinge, rääkida wõis ta ainult äärmisel

pingutusel, inimesed aga nõudsid enam. Kõhahood muutusid tugewamaks ja pisted tihedamaks rinnus. Kord oli ta läinud arsti juurde, see oli pead raputanud ja öelnud, et silmapilk peab kõnelemise jätma, paremini sööma ja rohkem puhkama, muidu võida asi muutuda tõsiseks. Seda ta ei võinud. Nii jätkas ta oma tööd murtud jõul. Inimesed aga nõudsid temalt uusi ja uusi kõnesid. Mõnelt poolt oli juba kuulda nurinat tema üle, ka toetussummad vähenesid, mis sõbrad tema ja ta perekonna ülespidamiseks annud. Tihti pidi ta südame waluga teatama naisele, et ei saa temale ja ainsale lapsele raha saata. Raugewal jõul ei suutnud ta enam nii waimustatult rääkida. Aegamööda jäi ta kõrwale ja unustusse. Linnast pidid nad siia sookaldale kolima. Siin oli esimene kord tulnud werd kopsudest. Arst käskinud kolida ära siit, sest õhk olla kahjulik haigele. See ei olnud võimalik, sest need mõned üksikud sõbrad, kes weel olid, tulid ikka harwemini ja töid abi ikka vähem. Nii weeresid siis päewad üksilduses ja unustuses Eks öelnud kord elukogenud sõber: inimeste loorberid närtsiwad ruttu. Jah seda ka oli tema elanud üle. Täna siiski nagu oleks kergem.

* * *

Mulda wariseb sügiskulda. Soo hingab niiskust ja surma. Majaonnist sookaldal kantakse wälja must kirst. Toimetawad keegi mees ja naine. Nüüd on kirst wankril. Ette otsale istub hobuse juht, kuna puusärgi järele sammub wiletsasti riietatud naiskogu ja pühib wahetewahel rätikuga silmi. Linnas oli ta müünud kapi, mis olid kord ostnud, kui mees oli saanud meistriks ja paari endise sõbra poolt oli ka pisut lisaks antud, nii oli ta

saanud muretseda kirstu. Nüüd wiidi ta wäsinud keha puhkama poja kõrwale surnuaiale. Mõned endised sõbrad olid awaldanud kaastundmust ja wabandanud, et ei saa tulla matusele — aega ei ole. Üksi kesk üksildust sammub naine waluteed. Kõik on möödas . . .

Ettewaatamata lastakse kirst musta hauda, ruttu laulab ja palwetab köster ja weel rutemini wiskawad hauakaewajad sõmerat kirstule. Nüüd on naine üksi oma mehe haual. Kus on need hulgad, keda kord on elustanud ja troostinud mehe südamesõnad?! Kuid miks kaewata, miks heita ette. Murtult, pisarate walingu all langeb üksildane naine hauakünka üle. Tal on kahju, et wiimasel ajal ei saanud oma mehele toitwaid söögiaineid muretseda. Ei olnud raha. Kui rahuline, sissepoole pöördud oli aga olnud ta mees.

Naine ehmatab ja tõstab järsku end haualt. Kaugelt sootiigilt oli kostnud imeline laul — surija luige laul. Naine wärises.

Awanes taewas. Kostis taewawäe hulkade kiituslaul. Üle wäikese surnuaia lehwis mehe hing Jumala juurde, kus wastu säras kroon, mis osaskrooni asemel ehib ta pead. Suleti taewas ja wäsinult, kuid usujõus sammus läbi ööwarjude kodu poole tume naiskogu. Moon akna all oli oma õite lehed maha langeda lasknud. Soo magas.

Ärka, mu hing, oh ärka!

Daniel Fiskar.

Ärka, mu hing, oh ärka!

Sest kaua, liig kaua oled sa maganud surmaund.

Waata, juba käes on hiline sügis ning langewad warjud sügawad, tumedad.

Küll weel kord särawad puud päikese kiirtel kui sulatatud kuld, küll weel kord sinab taewas omas õrnemas lasuuris, — aga waata, juba liginemas rasked pilwed, juba nad ähwardawad taewa puhast sina enda lootuseta hallusse matta, juba langemas puudelt kuld, langemas musta häwitawasse porri.

Ärka, mu hing, oh ärka, sest hiljaks on saanud, ning langemas warjud sügawad, tumedad . . .

Kuis wõid sa weel magada?

Kas ei kuulnud sa nutwat häält, häält, mis kostis kui waeslapse nuuksumine, kes on eksinud metsas? Kuule, seal kostawad teised, kolmandad, — ikka uued hääled, nad tõusewad ning painduwad wiimaks ühte südant lõhestawasse sümfooniasse ühendudes:

„Päästke, päästke, oh tulge wälja ja päästke meid.“

Ma käisin inimeste juures neid tundma õppida
püüdes. Ning kokkusin, sest nad on wangid.

Nad käiwad ahelais, — waesed petetud orjad.

Ma nägin kahwatuid palgeid, kustunud silmi,
elust tüdinenud nägusid.

Kuulsin nende hingeleina, nende ahastushüü-
deid.

Nägin neid wajumas, lootuseta wajumas, sinna,
kus walitsemas öö ning öudsus.

Ja ei leitud kedagi, kes oleks wälja läinud neid
päästma, neile teejuhiks olema wabadusele, elule
igawesele, ainukesele, mida wäärt on elada.

Ma nutsin, kaua ma nutsin . . .

Mu hing, kuis wõid sa weel külmalt neist
mööda minna?

Kus on su süda?

Mis on su süda?

„Mu süda on rinnas waid jäätükina.

Mu süda on tarretanud laawa, hall, eluta.

Mu süda on kustunud söed ning tuhk.

Mu süda on kottpime taewas tähtedeta.

Mu süda on haud täis kolletanud surnuluid . . .

Kuis wõin ma weel armastada, kui tuluke mus
kustunud?

Kuis wõin ma teisi päästa, kui enda hinge
ahelad seowad?

Miks püüad mind äratada, kui tõusta ei jaksa?

Miks kutsud mind, kui hinges mul keeled kat-
kenud, kui lilled mu peenrail murtud ning mutta
tallatud?

Jäta mind, sest ma ei wõi . . .“

Ärka, mu hing, oh ärka!

Sest aeg üliwäga kiirelt lendab ning langemas
warjud süsimustad, kohutawad. —

Ärka, mu hing, oh ärka!

Sest ka sulle on leitud veel tee, mis ellu wiib . . .

Kas nägid kolm risti seal üksindasel künkal?
Kas kuulsid maad ja taewast wärisewat, kui wõitlus seal mässas, äge, ahastuslik surmawõitlus?
Kui päike nuttes enda palge taewa musta tõrwa mattis, kui lõhkesid kaljud ja awanesid hauad?

Waata seal, ja ainult seal on sinu päästmine.
Sest surm on seal wõidetud.

„Surm, kus on sinu astel? Põrguhaud, kus on sinu wõimus?“

* * *

Mu hing on wait ning imeteleb.

Imeteleb saladuslikku walgust, mis ristilt särab.

Näeb walude meest okaskrooniga, kelle süda on armastuses lõhkenud.

Kuuleb imeõrnu igawesi helinaid, — mis kui pehme ema häääl nutwat südant waigistab, — hinge woolawat elustawa palsamina.

Ja südames sulas jää.

Tarretanud laawa muutub soojaks pehmeks.

Kustunud sõed leegitsewad ning põlewad jälle.

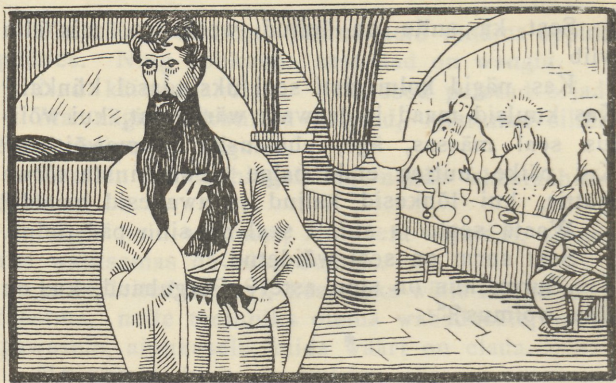
Pimedal taewal tõusewad tähed, hiilgawad lootsurikkad tähed.

Hauas liikumas surnuluud ülestõusmise hommiku ootel.

— Ärka, mu hing, oh ärka, sest kiirtöö ootab sind ees. Kuis wõid sa veel wiiwitada, kui tuhanded käed end abi otsides su poole wälja sirutawad, kui mustad ähwardawad pilwed taewast katmas ning liginemas kesköö?

Rutta, mu hing, oh rutta!

Sest kaua, liig kaua oled sa maganud rasket surmaund . . .

Sel õhtul.

Peeter Sink.

— Õpetaja, meie oleme walmistanud nii, nagu sa käkisid.

Nad istuwad lauda.

On õhtu — loode silmapilk.

Waiksesse wõrastuppa tungib õhtu kullane helk, walgub seintele ja kumastab lillas toonide sulawuses wõlwitud lage, kust alla ripub kroonlühter waskne ehalõõsas hõõguwate harudega ning heidab reflekse wastasseinale.

Laud, millele on asetatud paasatoidud ja kaetud walge linaga, seisab keset ruumikat tuba.

Sõnatu waikus. Kõik otsekui tarduwad selles eelõhtuses päikese mängus, joobuwad ta puna wiinast. Mis mõtlewad nad, igaüks selles häämatuses?

Kas kujuneb nende hinges pühalik-tõsise tund-

muse saatel mälestuspilt muistsest põlwest, esiwanemate ajast. Wist kujutawadki endile mõttes seda ülitähtsat sündmust, mis põlwest põlweni hoidunud, edasi antud, mida ka neile wanemad jutustanud. See on pilt ajast, mil Iisrael tundis Jehoowa wägewat kätt. Pääsmine Egiptuse orjakojust. Pilt pildi järel kerkib waimusilme ette, nad kõik on täidetud imedega.

Weerew päike. Haruldaselt punane. Eks wajanud ka siis päike tuliselt loites kõrwe kauge silmapiiri taha, walgustades monumentaalsete püramiidide tippe. Rasked, pikad warjud heituwad kõrweliiwale. Werewalt kumab ka templi sammakäik. Saladuslik pool-hämarus täidab muidu pimedat templihoonet. Suurendab juba arhitektuuri tardunud wormides awalduwat müstilisust. Sfinksid nagu saladuslikul ootel lebawad tummalt omilaluseil. Kas nad midagi mõtlewad?

Palmide toredaid latwu kullatab ta.

Uhkeina waatawad palmid kalda-alleel Niili rahulisse wette.

Werine on päike — ebamääraselt punane, nagu palawat taplust läbi elanud. Wõi ennustab see midagi õudset, häwitawat suurt?

Pronksina kumab nende näotoon, kui waatawad paha-aimawal hirmul õhusse.

O, Osiirius suur! Osiirius!

Mida kardawad? Millest hirmuwad? Nende Osiirius on werine. Werd walades wajub ta silmapiiri taha.

Tulemas ehk jälle rasked nuhtlused, mis juba mitmendat korda masendanud Egiptuse maad karmil käel. Ja selles, selles olid süüdi need wõõrmaalased, orjastatud juudid — seal.

Need aga korraldawad omi telke. Kõik on te-

gewuses. Kuulda on weiste röökimist ja kurb päike nägi wajudes aurawat tumepunast werd — ohwriwerd!

Kustus taewalamp — tumenes weripuna. Üle kõrwetühjuse ja üle tasawoolawa Niili laotas tume taewas. Sirawad tähed peegeldusid Niili tumedas wees.

Need seal wõidsid öö tulekul igaüks omi telgi ukse piite werega — nagu käsk.

Riietatult, reisu walmis sõid nad paasatalle — kuni saabus kesköö.

Õudne öö. Kohutaw werine öö, mis jäljed jättis iga egiptlase kotta. Lendas majast majja surmaingel, löi maha esimesena sündinud pojad, ka Waarao poja.

Tuli hommik. Tardumus. Kisendamine. Lein!

Seda ennustaski läinud õhtu, selleks weriselt kumas päikeslamp.

Langesid maha orjusahelad ja wiis Jumal oma rahwa välja töötatud kodumaale . . .

Õpetaja on kurb. Miks? Kas tärkasid temagi hinges traagilised mälestused esiwanemate orjapõlwest wõi rusub teda ümbrisewus?

Pilk nukralt küündinud kaugusse, läbi akna awause — üle linna, kus aset Kolgata tulekumas. Näeb ta selles midagi? Wõi teewad raskeks ta hinge mõned etteaimed?

Pärast palwet ja kiituslaulu algab paasatalle söömine.

Ikka räägib ta wähe aeglaselt, nagu mingi rõhu all. Siis sõnab ta kurwalt: — Tõesti, üks teie seast annab mu ära. Ehmunult pöörduwad kõikide pilgud küsiwalt ta poole. Lähim talle langetab oma pea ta rinnale: — Õpetaja, kes see on?

Kurwemalt endisest õpetaja ütleb : — See, kellele ma paluka kastan ja annan — see ta on.

Käsi kastab paluka. Kõikide ehmunud nägudele ilmub ärew ootus.

Ta tõstab paluka ja ulatab selle Juudasele.

Mis sündis nende kahe inimese hinges sel momendil ?

Kuna Juudas wärisedes allalastud silmil süüdlasena paluka kartlikult wõtab — saadab seda kõikide küsiwalt imestaw hüüe :

— Juudas, sina !

Wiimane on üles tõusnud, mõttetult eksib ta pilk — pole aset. Ent hinge lendasid walusana õpetaja armastus — leekiwad sõnad — nagu wiimse kutsena tagasi pöördä. Andeks paluda, üles tunnistada ? Kahtleb ta.

Juuda süda on wõitluste tallermaa. Nüüd aimab ta, et midagi salaja ei ole, mis ta on teinud. Awalik oma õpetaja ees. Juudas ! — kumiseb ta kõrwus.

Seal aga tungib palawa hoona wihalaine ta peale. Sammuda edasi kord ettewõetud rada ! Kõike põlates astuda . . .

Mis sa teed, seda tee usinasti. Oli ta otsustanud ja lahkus, kadudes wõlwitud wäljakäiku. Kajasid weel tumenewad sammud.

Loojas oli päike.

Wäljas seisatas ta silmapilgu järele mõeldes, waadates kustuwat taewaranda — nagu otsides seal wastust oma teole. Siis kadus ta jalgwärawa taha.

Juudas — sina ! kajab hinges piinaw, näriw hüüd. Ja pool joostes, nagu püüdes wallaneda sest, püüdes unustada kõik, ruttab ta mässawal hingel mööda pühalinna hämaraid tänawaid,

Waikseks jäi wõõrastuba. Aknast woolas sisse ühes aroomega kewadõhtu jahedust. Kustusid mänguhelid, lauluhääled, kiituslaulu-akordid.

Õo lähenes. Süütati küünlad. Koduselt tundus see wõõrastuba küünalde mahedal wirwendawal walgusel.

— Tõesti, mina ütlen, et mina enam ei sööstest leiwast ega joo sest wiinawiljast, kuni ma kannatan.

Nii istuwad nad kuulates õpetaja kurblikpühalikku juttu, täis saladusi. Kuid ikka suuremaks muutub ta nukrus, kaswab hingeahastus.

Ta lõpetab — ja et maailm tunneks, et mina Isa armastan, tõuskem üles ja lähme siit ära!

Tühjenes tuba.

Algas piinarikas wõitluste õo. Keetsemani aed. Kuukumas paistab ta nägu kahwatu, surmahigist nõretaw nägu imelises walguses.

Pisaraid imes maa.

Ta suurim kannatuste õo.

Seda ja weel midagi kohutawat ennustas werine päike põledes Kolgata kohal.

Higistas Kristus werd, lepitawat werd Keetsemani aias.

Aga homme — ripub ta Kolgata ristil jällegi walades werd.

Ärkamisajal.

Ewald Mänd.

Hämardus. Puud, pöösad omandasid saladusliku ilme; oli, kui oleks keegi neile tumeda loori ümber heitnud. Tumedal sügistaewal seisid pilwesambad tasa, sest oli haruldane waikne ilm. Sügisöö laotas tiibu ja weetlewalt langes ta maa peale — waikselt ja hääletult.

Waikus oli rõhuw — waikis öitselind; siristaw rohusirts oli ka omi wiulikeeli saagimast tüdinenud wõi sunniti teda selleks, — ent waikus oli.

Ja tuli waikne tuule kahin kui metshaldja õhkamine, siis ei kõssatanudki enam. Ka haldjas waikis.

Lebasin murul keset ookerkollaseid lehti. Sügis oli puilt lehed riisunud ja nagu kirju waip, — kui surnulina, täis kurbust endise hiilguse üle lebasid nad maas. Ent nad olid ka surmaski ilusad. Neil krabisewail lehil oli hea lebada. Ei lebanud mitte selleks, et ei olnud kohta, kuhu minna — ei, olin põgenenud teiste hulgast, et wiibida weidi üksilduses, et jahutada wäsinud ergukawa.

Inimelu — missugune oled sa — !..

Täis piinu, täis rõõme ja kurbusi. Aga õnnelik, kel õnn kurbusi maitsta. —

Oli talw. Täis külma, täis lund ja jääd. Ja tuisuwana möllas, siis omandas maastik luulelise ilme. Talw kridisewas lumes. Ja waatasin aineti õue, kus möllamas tuisuwana kridisewas lumes ja rinnas möllas samuti — wõib olla, et ka rohkem. Olin kui wang.

Oli kewad. Oh kuis woolas wesi — kui oleks tal rutt, kuis kilisesid jääkillukesed. Kadus lumi, nägin teda wiimati pöösaste äärte all; ja sealtki kadus — ei tea kuhu — aga kadus.

Tuli suwi. Öitsid tulbid, heleroosad ja kollased, lillad sirelid õilmitsesid, olid kased tumekollased kui kardkasukais ja kohisesid, kui oli tuul. Ja kõrges sinitaewas liikusid pilwekogud, walged ja õrnad.

Tuli sügis. Sügis täis suremist. Lilled närtsisid. Sirelite ja kaskede lehed muutusid kollaseks ja punaskirjuks. Aegamööda langesid nad puilt. Waatasin neid langewaid lehti waraseil — waikseil sügise hommikuil. Oh, — see on kui wägew jutlus elu kaduwusest. Kõik walmistusid surma wastu. Kuid siis algas elu, — minu elu, keset surewat loodust.

Oled sa näinud wange, tõsiseid ja kurbi — waewlewaid piinus wange —? Oled näinud nende wabanemist — nende röömu wabaduse üle? —

Ei ole!

Siis sa ei usu, et elu algas. Oh, usu! Aga elu algas. Elu täis röömu, — sügiseses surewas looduses. —

Teised naersid, nad ei uskunud wangi wabanemist — aimasid pettumust — arwasid elu algust ebaõigeks.

Kas sa usud? Ei. Loodad wist kalgist, raudkõlmast päikespaistet. Loodad teosoofiast, monis-

mist elu! Oh, pettus, külm käsi lasub su õlal ja keelab sulle rõõmu, see on aseaine, wõlts ja warastatud. Ära looda. — — — — —

Tumedal ööfoonil tulid nähtawale kaks inim-siluetti, suur ja väiksem.

„Nõnda, kas Juljust nägid?“ kostsid sõnad mu kõrwu.

„Nägin, aga milliselt. Istus laua juures ja luges piiblit.“

„Tõesti! Aga kuidas on Antsuga ja Juhaniga?“

„Ah nendega. Tead mis? Eile õhtul tulid kottu wälja ja pidid seltsimajja peole tulema. Tulid kuni seltsimaja eestoani ja siis . . .“

„Ostsid piletid ja astusid sisse.“

„Ei hoopis wastuoksa — keerasid tagasi.“

„Tõesti! Aga kuhu nad siis läksid?“

„Kuule kuhu. Teel hakanud Ants laulma — tead sarnaseid laule, nagu seal palwemajas lauldakse. Temal wist sealt meelde jäänud. Laulnud neid laule — ja — mõtle — hakanud nutma. Nutnud kui wäike laps. Ja siis läinud palwemajja.“

Siluetid, kes mu kohale olid ju jõudnud, istusid teeäärde kiwidele.

„Kas oli „ärgeanud“ ka?“ küsis teine ärewalt.

„Ärganud wõi mitte, aga seda oli öelnud, et ennem seltsimajja ei lähe, kui see palwemaja on!“

Istusid ja suitsetasid. Waikus. —

Wiimati klopiti piibud wastu kiwi tühjaks. Sädemed langesid niiskele sügisesele maale.

„See oli wiimane suitsetamine.“ Kostis siis kindlana teise suust.

„Minul ka. Tõesti ma ei taha enam suitsetada!“
Läksid. Sammud lämmatasid hääle ja enam ma ei kuulnud. —

Sügistaewast langes wihmatilk — teine —
kolmas. Tilgad langesid ookerkollaseile lehile ja
weeresid neid mööda alla nagu mööda koolja palet.
Sügistaewast — tibas wihma. Loodus nuttis.
Pisaraid täis rõõmu — täis rõõmu ärkawa elu üle,
surewas looduses: Oo sügisöö — täis ärkawat
elu! ! . . .

Üksildussaarel.

Karl L. Marley.

Igawikud olen ma wiibinud siin üksildussaarel, kus üks päew kui tuhat aastat. Kunagi ei olnud aega, kus ei olnud ma siin üksildussaarel. Palju, palju on weerenud aastaid igawikkudesse. Üksildasi, wäsinuid aastaid. Keerlesid üle mu saare kewad- ja suwipäikesed ja laotasid kuld-rohelised linad üle kaugele nõmmede. Kuid üürike on saarel suwi.

Wara tuli sügis, kihutas oma pilwekarjad, tumedad ja rasked üle mu saare. Pikkamööda suri särav ilu ning tumenesid esemed külmas sügishämaruses. Tormid pühkisid mööda saare teekesi ja wärisesid haawad surmaoigel. Kisendasid tuuled traatides ja langesid raskete rusikatena majakatusele. Majakeses aga lookles, tuksus ja heitles elutuli ööwarjude keskel.

Pikalt, mustalt kui poolmaetud puusärk seisab wäsinud majake pleekinud liivanõmme äärel, kus põlised pedajad kui tumedad mälestused tarduwad . . .

Wihmasaod põriseswad katusel, põriseswad tuhmilt ja kaua . . .

Troostita, rahustamata on taewas ja nutab. — Ikka weel liiguwad tunnid ja päewad, tulewad

ja kaowad must mööda kui karawanid otsatus elu-
kõrwe liibas. Ikka jälle tulewad uued, kohutawad
ja tühjad. Ei ole otsa sel surmarongil!

Kuski kaugel, sealpool merd hoowab elu, laulab
ja särab. Öhtul, kui waikiwad kohawad weed,
tormid magawad ja taewas enam ei nuta, kuulen
imelisi helisid sealtpoolt kaldalt, kui pühalikku
kellade helinat ja kaugelt koraali, täis rahu ja
segamatut hingamist. Nii rahustaw, nii kutsuw ja
hingusele juhtiw on laul sealtpoolt kaldalt.

Üksildussaarel on kõik tumm. Haawad kuula-
tawad ja mustad pedajad hingawad raskelt ja sü-
gawalt . . .

Wahest läkitab elu mulle sealtpoolt kaldalt
terwitusi. Siis kui laulab meri kaldale hällilaulu
ja igawestest kaugustest kui unenägudest kostawad
helid imelised, nii hellad ja kutsuwad kui ema
armastus. Mulle on, kui paneksin wäsinud pea
hella ema rüppe, sulleksin silmad ja kuulaksin
jutte muistseid, imelisi. Ärkawad aimed imedest
sealpool kaldal, mis mind ootawad kaugel, kaugel . . .

Warem weel oli siin saarel kõik teisiti. Öitsid
lootuslilled ja särasid wastu päikesele. Kui ime-
ilusad olid need lootusõied. Magus lõhn täitis
päewi ja tungis unenägudesse. Aga ikka uuesti
pidid nähruma lootuslilled õhtusse uttu, mere
kaugel foonil.

Täna ei lenda enam mu igatsuste walged linnud
üle saare kallaste tormisele merele. Weriseks on
nad end lennanud wastu karmi elu okastraati.
Wäsinult ning jõuetult magawad nad hinge põhjas. —
Kord, ainus kord, tuleb sealt kaugelt mere takka
süü mu üksildussaarele laew mustadel purjedel,
mille tüüriratast jnhib kondine käsi. Siis istun
ma laewa ja sõidan mustadel purjedel üle sünge

mere kauguste sinnapoole kaldale. See on siis, kui walmis on pürg saarel kaswawaist oksapuist ja ma selle waotanud endale pähe. Kui üle kahwatunud palge niriseb eluweri punane. Kui olen maha heitnud selle saare riided ja õhtueha wiimasel kumal seisan niiskel liiwasel merekaldal ja waatan kustuwasse päikesse, siis tuleb ta, ning ma astun laewa ja ööwarjusesse kaob sära mu taga. Nii sõidan ma sinnapoole kaldale walgus- ja rõõmumaale.

Otsijad.

Daaniel Matson.

Ilmus nende juurde prohwet. Nad arwasid teda tundwat ja ei tunnud ometi. Ta tuli kui üks nende seast ja ei olnud mitte. Oli tuttaw ja oli umbwõõras. Tal oli palju ühist nendega. Nad arwasid temas wenda, lähemat sugulast leidnud olewat, kes kauase äraoleku järele nende juurde oli tulnud. Ta hääл näis neile ennekuulduna ja näojooned ennenähtuina. Missugused simeed oleksid teda nendega ühendanud. Mitmekesised mälestused kui põhjalastud sõjalaewad, kui haldjad kalmistul, kerkisid üles. Oli momente, kus nad waewalt jõudsid endid taltsutada, et mitte tema kaela langeda ja teda suudelda. Tihti tundus, kui oleksid nad teda juba ammuugi-ammugi oodanud, pikisilmi oodanud, nuumweised tema jaoks tapnud, pärjad tema jaoks pununud. Nende ergud olid pingul, meeled ärewil, süda tuksus waljusti kui armastajal naisel, kes widewikus näeb siluetti enesele lähewat ja ei tea, kas see on oodatu wõi wõõras, kas talle wäljasirutatud kätel wastu joosta wõi mitte. Teadmatus piinas neid. Häbenesid temale läheneda. Nad armastasid teda, tundsid aukartust ta wastu, ja wiiksid

teda ka ühtlasi. Tema juuresolu muutus neile tihti väljakannatamatuks ja nad hoidsid endid ta eest kõrwale. Juhtumisel see ei õnnestunud, ning siis tundsid endid sügawasti haawatud, kui oleks ta neid paljastanud, alasti esitlenud, ehk kui oleks ta nende mõtteid ja tujusid lugenud, „ümber-tegemata“ tähtedel marmorile wisanud ja nende minewikust salajaimad ja intiimseimad lookesed, mida keegi ei tohtinud teada, publitseerinud. Sarnaseil kordadel puges hirm südamesse, kartsid teda kohtamast, nägid temas weriwaenlast, kaotasid meelekindluse ja hingerahu. Tundsid südametunnistuse pisteid, mida katsusid lämmatada. Nägid kohutawaid visioone, mis wiirastustena käisid nende kannul. Nad ehitasid hulgana wangikodasid, tagusid ahelaid, mõtlesid uued piinariistad välja ja punusid tema jaoks okaskrooni. Ka laulsid nad talle tänulaule, ehitasid tema jaoks monumendid, nägid waewa ja higistasid, et tema nime igastada. Kes sundis neid selleks? Pidasid seda oma kohuseks, ühe kõrgema imperatiivi poolt ette dikteeritud, millele alistusid. See näis neile paratamatusena, asjade loogilise käiguna.

Ja prohwet, see tuntud ja tundmata, keda kõik tundsid ja keda keegi ei tunnud, tõi neile lilled, mis olid walged ja punased, lumiwalged ja weripunased. Ja ta ei öelnud neile, kust ta oli neid saanud, kus nad olid kaswanud, missuguse hinna eest oli neid ostnud — lunastanud. Ka ei öelnud, mispärast ta neid toonud — kinkinud. Ja nad ei teadnud, — kui nad ka oleksid teadnud, et ta silmaweega neid niisutanud, oma südamewerega neid kastnud. Ja nad ei näinud ega kuulnud teda enam ja arwasid teda igalpool, igas olewuses, mitmesuguses teisesdis nägewat ja igas häälekõlas, olgu see weekohinas,

tormihulumises, müristamises, lainete loksumises, linnulaulus, tüünes tuulehiilis, laste naeratamises, suurlinna müra-käras, haigete oigamises, surijate hingetõmbeis, armastajate suudlustes teda kuulwat. Tema pilgud oleksid igalpool neid tabanud ja tema hääi nende kõrwus helisenud.

Ja nad katsusid „tundmatu“ lilli järele teha. Walmistasid neid lugematus eksemplares. Kulutasid hiiglasummad, wiitsid palju aega, et wärwe leida, walmistada, mis sama punane ja walge oleksid. Hasartlikus wõistluses kuulutasid mitmed, tegid suurt reklaami, menu, et nad wärwe leidnud, mis nimetatud lillede omaga ühesugune ehk koguni ehtsam olewat, aga see ei rahuldanud neid ega teisi. Jälle algas rahutu otsimine ehtsuse järele, mida nad ei leidnud, aga leida arwasid ja pidid.

Olid omis askeldustes õnnelikud ja õnnetud. Unistasid õnnest, mille nad siis omandawad, kui nad müstiliste ja ometi nii realsete, loomulikkude lillede algupära on teada saanud. Wäetati maad, istutati lilli, kasteti neid kallimate õlidega ja wäsitati end uubumuseni, jõuetuseni. Paluti ja paastuti, juubeldati ja lauldi nutulugusid, toodi ohwreid, weriseid ja weretuid, aga „tundmatu“ lillede taolisi ei kaswatanud maa neile mitte. Nad manasid endid ja prohwetit ja tema lilli. Oleksid tahtnud, et prohwet ja ta lilled kunagi ei oleks olemas olnud, et nad kunagi poleks teda näinud ega kuulnud, sellest hoolimata ei närbunud ega koltunud ega muutnud salapärased lilled oma wärwi. Mingisugune müstiline nimb tihines nende ümber. Ka nende aroom ei wähenenud. See tegi inimesi rahutuks; õõnestas nende iseteadwust ja kõigutas nende usku.

Omapäraste lilled saamise saladus oli neilt hingerahu riisunud. Kui kõik eksperimendid on ebaõnnestunud, nad endi järeletegemise võimetuses on veendunud, jõudsid nad otsusele: järeletegematud lilled ei ole siit, mitte siit pärit. Nende häll on kuski mujal. Ettekujutuses kangastusid nurmed ja väljad, prohveti lilled kodumaa. Unistatud, igatsetud imedemaa! Neid valdas igatsus seda maad leida. Olid walmis kõigest loobuma, kõike maha jätma. Nad ei kohkunud ei millegi eest tagasi. Ükski ohwer ei olnud liiga suur, üle jõu käiw. Seati reisuwalmis. Algas teekond. Esindatud olid kõik rahwakihid. Kõrwuti sammusid waimulik ja jumalasalgaja, mõtteteadlane ja idioot, miljonär ja kerjus, spekulant ja päewatööline, minister ja proletaarlane. Nad harunesid parteidesse, suuremaisse ja vähemaisse hulkadesse, warjunimega konfessioonid. Salapärase lilled üle tekkisid legendid. Neid ülistati poesis ja proosas. Mõtteteadlased ja teadusmehed igalt erialalt kirjutasid neist raamatud, tegid neist keerulise teadusharu jagades mitmesse ossa ja kategooriasse. Esineti wäidetega: prohveti lilled olewat päris harilikud, muidugi hästi wäljaarenenud eksemplarid, erinewad teistest mõne tähtsusetuse poolest, mis nimetamiswäärt ei olekski, ainult tema fanaatilised poolehoidjad on kinkinud neile müstilise tähenduse, mis on traditsiooniks saanud; ja kuulutati ette, et nad pea hariliku asjana unurule jääwad. Ehk jälle: prohveti lilled taolisi ei ole enne nähtud, nad jääwad ainupärasiteks, nende tähendus ja tähtsus ei olewat kohalik, mööda minew, wõrratud oma superioteedi poolest ei kahwatu nende glooria. Milles seisab nende üleolek? Mis on see sala jõud, mis neid närtsimast hoiab, neile wärskust annab?

Selle üle tekkiski mõtete-lahkumine, poleemika, mis sõjaks arenes. Pääsis weerema waenuwanker. Manati werewalamist, kuulutati wendlust, kuid valmistati hoolega piinariistu. Õpetati nii ja talitati teisiti — ja keegi ei imestanud selle üle.

Ja rändasid inimesed üksteise wõidu, üksteisest mööda kihutades, kõigil kibe rutt, kui kodutud, kui pagurid, kui õnneõngitsejad. Rändasid mööda soid ja rabu, mööda suuri teid ja umbseid radu; üle mägede ja läbi orgude, läbi linnade ja külade; mööda kalmistuid ja waremeid. Rändasid peatumata, eesmärgita, ilma et oleksid õiget suuna teadnud; rändasid mitme koosi järgi. Mõned tõttasid teistest ette, nad ei läbenud teiste seltsis käia, see näis liiga aeglaselt edasi nihkuwat, ronisid kõrgustele ja kiitsid oma wõimet ja teiste wõimetust. Tihti arwasid, et nad ongi juba ihatud maal; wõtsid kingad jalast, paljastasid pead, suudlesid kirjeldamatus ekstaasis maapinda ja kummardasid Jumalat, käed ülespoole sirutatud. Ometi korra päral! Juubeldamisel ei näinud lõppu tulewat. Ehitati altar ja ohwerdati tänu- ja kiiduohwreid. — Aga pea selgus, et nende rõõm oli enneaegne, et see ikkagi ei olnud lillede maa, millest prohwet prohweti wiisil oli rääkinud, et nende tõekspidemed ainult arwangud ja hüpoteesid olnud. Milline pettumus, milline üllatus! Aga nad ei lasknud endid heidutada. Jälle edasi.

Õnn kaasa! Tagasiminekut ei ole, oli nende lipukiri. Kätte kepp. Maha jäetakse altar ja ohwerid; wakatawad rõõmulaulud. Algab edasimarss — tuntud ja tundmata radu mööda; mäest üles ja alla. Ettekujutuses aga kangastub lillede maa. Millal saabuwad nad sinna?

* * *

Helmi Kappet.

„Heitke kõik oma mure Tema peale!
Ta muretseb teie eest!

— Torm. Sapine on meri. Mustrohelisena läigib ta pind. Wägew wetewaim seal põhjatus sügawuses jahutab oma südant. Wahutawad, kohisewad, peksawad metsikult lained üksteist. Nagu elawad mäed kerkiwad nad — langewad, tõusewad uued, wägewamad. Kõrgele paiskawad nad walget wahtu . . .

— Meri keeb. —

Ka ülewal mässab wihane waim . . . Rasked hallid pilwed paisuwad; kui alla kukkumas on nad.

— Seal sähwatab wäik heletuline — taewas lõhkeb — mürin, raksatus . . . Loodus wäriseb. —

Wiimaks rebenewad pilwed, langewad jämedad weetilgad, kuulduw ainult kohinat, tigesta waimu nutuhäält . . . Liig kaua on ta waikinud, nüüd tühjendab ta oma südant. — Nii wõitlewad waimud ja tunnistajaks walisid abitu inimese. —

Olin isa ja wennaga kaluripaadis ulgumerel. Tüliks olime wõitlejaile. Paat heideti kui laastuke kord kõrgele lainete harjale, kord külma lainete hõlma. Tundus mul, nagu oleksime looduswai-

mude wõitluse põhjuseks, nagu tahaks kord üks, kord teine meid omale.

Torm. Möll. Mu hinges aga rahu. Lapseliku põnewusega waatlesin looduse mängu, jah, mänguks pidasin teda, sest ei tunnud hirmugi ma. Näha tahtsin — kes kangem on. Tahtmatult hõiskas, kui paat lainete harjale, kõrgusse, tõsis.

Mis pidingi kartma, istusin ju isa jalge ees. Tema oli ju tüüril. Ja ta oli rahulik ja tõsine, nagu alati. Wend istus mu wastas. Iga uus laine kaswatas rahutust ja hirmu tas. Esimene tormihoog oli talt aerud kiskunud. Kramplikult hoidis ta nüüd paadi serwast kinni. Laia äärega müts oli sügawasti peas ja ainult wahetewahel wõisin ta nägu näha, kui ta pea üles tõstis. Kui murelik oli see, kahwatunud, ahastus läikis silmist, kaswaw hirm ja hingepiin muutsid ta enne nii julged rõõmsad näojooned metsikuks. Wahetewahel surus ta huuled wihaselt kokku, tõmbas sõrmed kramplikumalt paadi serwa ümber.

Waikisime. Mina kuulatasin, waatlesin, kõik oli uus, ilus ja kohutaw . . .

— Seal läheneb suur lainemägi, kui kõrge elaw sein tuleb ta — sile tumeroheline elaw pind, tahaks silitada — pimedus, märg, külm kaisutus; siis tundsin tugewa käe enda ümber . . . See oli isa, kes mind hoidis, kes mind weepinnale tõstis, ei tea isegi kuidas. — Hämar.

Hele wälk sähwab, tuline juga lõhub taewa pooleks — paat kummuli, ja seal . . . wend laineis . . . Ta wõitleb wihaselt, meelt heites. Metsikum weelgi ta nägu. Müts ära peast, märjad juuksesalgad katawad otsaesist, öö silmis — iial ei wõi unustada, wälja öelda — silmis nii suuris kangestunud hirm, hingekarjatus . . . Ta kadus

mu eest meeltheitwa kisaga, kui mõirgamine kos-
tis see, ta wiimne appihüüe . . .

Surusin end tugewamini isa ligi, tundsin läbi
märgade riiete ta keha soojust, otsisin ta silmi —
sügawat kurbust awaldasid nad, ta mõistis mu
waadet ja surus mind kõwasti enda wastu, kuna
ta teise käega laineid lõhkus.

Ei tunnud külma, ei hirmu; mul oli hea. Tar-
retama pani ainult wenna wiimne waade, kisa —
ja seegi lagunes nüüd sügawaks kahjuks.

Kuid sügawuse waim näitas teda, weel kord
puurisid ta ahastawad silmad mind, ta ei näinud
enam isa väljasirutatud kätt, ei kuulnud mu hüüdu,
ta kadus — igaweseks — lainete mühha mattus ta
hää. Igawik kaisutas teda.

— Kõik segunes. Kuulsin weel läbi udu ta
hüüdu: „Liidia, oh elu, elu,“ — lainete kohinat,
tundsin isa kätt . . . kõik segunes; kaotasin mõis-
tuse. —

Ärkasin kodus isa süles. Õrnalt silitas ta mu
juukseid. Oli soe ja imeline hea. Waatasin ta silmi;
walu, rahu, rõõm täitsid mu hinge. Ta mõistis
mind . . .

— Nii jutustas wanaema. Jutustas meile omast
isast, kes teda hoidnud tugewa käega, isast, kel
sügawad rahulikud silmad.

Kolm jutlust.

A. V.

I.

Ühes mitme teisega astub Anni üle pühakoja läwe. Määratus ruumis walitseb — hommikusest tunnist hoolimata — hall hämarus.

Rahwast on uue aasta esimesel hommikul kaunis rohkesti kokku tulnud.

Anni teeb lühikese palwe ja asetub pahemat kätt koori alla esimesele pingile. Imeline, et ta täna just selle koha on walinud. Mõni pink taha poole on koht, kus Anni mitme aasta eest lapsena pühapäewakoolis käies istus. Ta wajus mõtteisse . . . Ammuks see kõik oli? Wast oli ta laps? Nüüd aga on ilusam osa elust elatud: möödas on lapsepõlw oma süütuse ja hingerahuga. Terwe rida aastaid lahutab Annit tema eluhommikust . . .

Täna liidetakse jälle uus lüli aastate ahelasse, ükstuhat üheksasada kahekümne esimene.

Mis toob see aasta Annile? Mõttes rändab ta pilk kirikus ringi ja peatub wiimaks suurel kroonlühtril. Neid on kirikus neli, kõik karwapealt ühesugused ja harmoneeruwad oma massiivsusega kogu hoonega ülihästi: nende suured waksud

ümmargused kered, milledele tugew waskne rist on asetatud, on pühiks haljastatud.

Täna vaatleb Anni kroonlühtrid iseäralise pilguga. Ta leiab neisse sügawa mõiste peidetud olewat: suur waskne kera on maailm, mille rist wõidab, küünlad suures ringis selle ümber — terve ristikogudus, kus iga hing küünlana põleb... „Teie olete maailma walgus,“ — on Issand öelnud . . .

Halwa aja tõttu on kroonlühtris küünlad hawalt põlema süütatud. Tulekesed wilguwad, heidawad läikiwaid jooni lühtrite waskseile kehadele ja annawad nende tuhmile läikele kollase sära. Kui ilus oleks, kui igas lühtris küünal põleks! Kuidas säraksid siis wasksed kehad!

Seal, pahemat kätt esimeses kroonlühtris puudub ühel küünlal tuli: wist on teda unustatud põlema süütada. Anni soowib lapselikult, et ka see küünal põleks: on ju neid nii wähe! Ta tahaks kohe minna ja ise küünla põlema süütada.

Küünalt on ka wana kirikuteener Waldmann märganud ja läheneb kroonlühtrile pika musta ke-piga, millele on peenike wahaküünal süütiseks otsa pistetud. Aeglaselt laenab ta tuld ühelt põlewalt küünlalt ja ulatab siis kepi süütamata küünla ligi. Aga küünal ei taha ega taha wõtta tuld, säriseb ainult, nagu pahandaks, et teda tülitada on juletud. Niipea kui wanake süütise eemale tõmbab, on küünal endiselt tuleta. Ikka ja ikka uuesti katsub Waldmann teda süütada, käed hakkawad tal juba pikka warrast ülespoole hoides wärisema.

Annil lõpeb kannatus seda waadelda. „Jäta see wastik küünal,“ tahaks ta Waldmannile hüüda: „tal pole wist tahti sees. Jäta, ära waewa end asjata!“

Nagu oleks Waldmann Anni mõtteid kuulnud, laseb ta oma keppi langeda ja astub paar sammu eemale, kuid mitte selleks, et ära minna, nagu Anni soovis, vaid et parajat seisukohta võtta, kust hõlpsam on küünlale ligi pääseda. Siis tõstab ta kepi uuesti üles ja hoiab süütise tükikese aja küünla kohal.

Anni vaatleb hoolega . . . See polegi ju wana Waldmann, kes küünalt süütab. Sel, kes seal seisab, on nii imetuttaw nägu, täis lõpmatut rahu ja südantwõitwat armsust. Ja mis weel imelisem, — kätes, mis keppi hoiawad, on selgesti naelte asemel näha.

„Jeesus!“ — kuuleb Anni häält sügawas hinge põhjas. Issand waatab kurwalt just Anni peale ja waikselt kuuldub Ta huultelt: „Selles tõrkuwas küünlas näed ennast. Kaua, kaua püüan ma sind süütada, aga sina peidad oma südametahi enese-armastuse, isemeele ja uhkuse alla. Seda kõike pean ma sulatama, enne kui armastustuli sinu südames lõkkele lööb . . .“

Anni ohkab raskelt, raskelt ja tõstab oma sügawale rinnale langenud pea kõrgemale. Õnnistegijat pole enam. Waldmann seisab kepp käes ja vaatleb küünalt, mida tal ometi korda on läinud põlema panna. Kaua hoidis ta süütist küünla juures, enne kui tahiots raswa alt nähtawale tuli ja küünal tuld võttis. Leegike on küll wäike, igal tuuletõmbel langeb ta madalale, nii et teda peaaegu nähagi pole. „Nüüd kustub,“ hädaldab Anni ja ei tihka enam paigal istuda. Tal on, nagu peaks ta küünlale appi tõttama. Aga leegike ei kustu; ta wäriseb, kõigub, kuid kaswab kord-korralt suuremaks, ja peagi põleb küünal sama selgelt kui ta naabridki.

II.

Jumalateenistus algab . . . Kõik läheb teatud korras, ilma mingi kõrvalekaldumiseta.

Anni tähelepanu on jälle Waldmann köitnud. Nüüd on wanakesel juba parempoolse kroonlühtri juures tegemist. Käes hoiab ta samasugust musta keppi nagu waremaltki, kuid wahaküünla asemel on sellel mustaks suitsunud koonustaoline raudmütsike otsas. Waldmann waatleb hoolega küünlaid, tõstab kepi ja waotab selle mütsikese ühele suurele rasvast tilkuwale küünlale pähe. Kui ta kepi üles tõstab, — on küünal kustunud. „Miks ta nii tegi?“ — küsiteleb Anni imestanult, peaaegu pahaselt. „Wast ta küünlad süütas ja nüüd juba kustutab!“ — Praegu kustutab Waldmann ühe lühikese suitsewa küünlaotsa, mis warsti isegi oleks kustunud. Ja Waldmann ise on nii wõõrastawaks muutunud: kondised sõrmed hoiawad keppi kinni; seljas on tal luitunud rüüd, mille peakoht sügawasti pähe tõmmatud. Selle ääre alt aga mustawad wõikalt silma ja nina augud ja huulteta suu näitab paljaid hambaid.

Hirm waldab Annit. „Surm!“ — kiljatab ta. Surm kõigutab keppi, wahib kahwatunud Annile pilkawalt näkku ja algab hauahäälega: „Möödu-
nud aastal kustutasin siingi koguduses üle wiiesaja küünla küll suuri ja wäikesi. Wõibolla ei istu sinagi enam aasta pärast siin . . .“

„Kas mind ka kustutad?“ — ahastab Anni. „Wõib olla,“ — kehitab surm terawaid õlanukke. „Kas sa kunagi pole lugenud — inimesel on seatud ükskord surra. Keegi ei pääse sest kübarakesest mööda.“ Surm wiibutab keppi. „Isegi Tema sai minu wõimust tunda,“ — uhkusteleb Surm ja näitab kondise käega keskmise altaripildi peale.

Anni teab, see pilt kujutab Lunastajat risticambas. Anni wiskleb walus. Nüüd surra, mil hinges pimedus, nüüd, mil ta käe Önnistegija omast lahti kiskunud, et omapead edasi minna . . . hirmus! Kes päästab Surma käest? Abi otsides tõstab ta silmad pildi poole. Ei sealt leia ta troosti. Seal sureb Issand . . . „ja nõrgutas pead ja heitis hinge . . .“ loeb Anni kuldtähelist kirja pildi alt. Ahastus kaswab kohutawalt ja ähwardab Annit matta.

Korraga libiseb Anni pilk äärmisele altaripildile. Issand ei ole hauda jäänud. Seal seisab see taewalikust aupaistusest ümbritsetud Wõidumees, Eluwürst, kes ka Annile elu toob. „Surm on ära neeldud wõimusse!“ — kõlab rõõmuhüüd Anni hinges. Julgelt, nagu oleks ta ise wõitja, pöörab Anni end Surma poole. „Kas sa seda meest tunned seal?“ — näitab Anni ülestõusnud Issanda peale. „Surm, kus on sinu astel?“ — küsib ta wõidurõõmsalt. Surm taganeb. Häbistatult tõmbab ta peakoti sügawamale pähe ja kaob koorialuse hämarusse.

III.

Anni awab silmad. Kantslist kuulduwad sõnad: „ . . . ja nemad palusid Teda ja ütlesid: jää meie juurde, sest õhtu jõuab ja päew weereb; ja Tema läks nende juurde jääma . . .“

Anni tuksatab; tema armsam ewangeelium. Tal tuleb meelde, ta on kusagil kunagi näinud pilti — „Emmause jüngrid.“ — Jüngrid seisawad koja läwel, üks neist on käe juba ukse lingile pannud, teine hoiab Issanda riideist kinni. Mõlemad aga waatawad armsakssaanud reisu seltsilise peale, kes neist wähe eemal seisab. —

Annist käib soe laine läbi ja uhub ära kõik jonni ja wastutõrkumise. Ei, ta ei taha isemeelselt üle uue aasta läwe astuda. Ja kartes, et Issand ära läheb ja teda üksi maha jätab, hakkab ta palwes kramplikult Tema riideist kinni. „Jää minu juurde,“ — kisendab ta hing. „Ilma Sinuta ootab mind seal ukse taga rõõmuta elu ja wiimati surm!“

Ja Tema läks Anni juurde jääma; Anni tunneb seda, sest pimedus on ta hingest lahkunud. Tait rahu pole tal weel. Kannatlikult ootab ta kuni jumalateenistus on lõppenud. Ta pole tähelegi pannud, kuidas rahwa wool ta wälja on kannud, korraga aga leiab end wäljast, kus külm tuul talle näkku puhub. Tuttawad teretawad Annit ja lisawad terwitustele weel midagi juurde. Ta ei kuule mis, — aimab, — nad soowiwad head uut aastat. Ta wastab paari kohmetanud sõnaga ja teeb kähku minekut. Anni ruttab koju. Seal, waiksuses alandab ta Issanda jalgele ja nutab, nutab . . . Pisarad uhuwad meelehärmi ja kõik rämpsus hingelt. Siis leiab ta rahu . . . Hingēs aga kõlawad tal uue aasta kolmekordse jutluse wägewad sõnad . . .

Kootakse kangast.

Milli K r i m m.

Ma lõpetan oma elu kui kangur kangast. — — — Jees. 38: 12.

Kiirest liigub süstpool elu kangaspuil, masinlikult ruttu, uimastawas kiiruses — kootakse kangast . . .

Wäledalt liiguvad käed, põimides lõngu elu mitmewärwilisse kangasse. Tuliselt sõtkuavad ja lad tallaspuil hommikust õhtuni — läbi ööde ja aegade; — ei ole seisakut, ei waiki kangaspuude lõgin ja laksatused, ei lasku käed süstpooli ega raage jõud jalus, sõtkudes tallaspuil.

Kootakse kangas . . . Kootakse mõni sarnaselt, kootakse mitmeis värwes: hõiskel ja joowatuses, kütkestatult ja kirglikult, nõiutult lõngade särast. Närwiliselt ja sügawas rahus, hoolimatult ja loiult, piinlikus puhtuses ja energiliselt hoolega, kindlalt ja täpselt põimitakse lõngu päewade pikuselt elu kirjusse kangasse. —

Heitlewad karjuwad wiirud koes, tuhandejoonelises värwide mängus, heitlewad ja walminewad elu metsikuks maskeraadiks. Ka looklewad ja langetawad kurbuse keerulised ja kibedad lõngad, leinawärwes, luitunud ja pleekinud — kastetud mu-

res ja pisarais — ja walmineb riie kui surmarüü, mida koowad tumedad melankoolsed kujud, eksi-des hämaruses ja tuikudes öös. —

Kootakse kindlaid wärwe: punast ja walget, walget ja punast. Lumiwalget, särawat, puhast, weripunasel põhjal, armastuse kuldseil lõimil — ja walmineb kangas kui kuningatütre kuub pulma-päewaks. Kootakse ning kootakse . . . Ent walmineb riie, lõpeb lõng süstpoolil, langewad tardu-nult käed ja waikiwad raugenud jõul jalad tallas-puil. Sirutab aeg igawikust oma raudse käe, lõi-kab külmal teraskülmal kääril kanga telispuilt ja rebib walminud riide elupoomilt. Kuidas siis küll näeb see wälja, milleks kõlbab kangas, kus juures tehti tööd, nähti waewa, higistati ja hoolitseti?

Siis jah, kustub lustiline sära, tuhminewad kiir-gawad wärwid; muutuwad wale lõngad ja lange-wad pettuse lõimed. Purustatakse leinalinikud iga-wiku pidusaali wärawail, lõpeb maskeeritute lõng ja langeb orjade rüü. —

Kuid helkima lööwad weripunasel jooned wal-ges riides, selginewad ja särawad kuldsed lõimed kuningatütre kilpsilmi kootud pulmakuues. — —

Kootakse jah kangast, kootakse ruttu, kootakse mitmes wärwis. Missugune on kangas, mis walmineb ja walmineb ja mille kood sina?

Leidub selles igawiku wärwe: walge, weripu-nasel põhjal, armastuse kuldseil lõimil? Pane seda tähele, enne kui kood wiimase lõnga, enne kui lõi-gatakse koolja käel kangas telispuilt. Hirmus kui seisad katmata ja paljas; sest sinu riides ei leidu-nud igawiku wärwe. Walge, weripunasel põhjal, armastuse kuldseil lõimil!

Õhtul.

Ewald Mänd.

Päikese loojades siniwoogudesse, lakkas tuul täiesti. Tüünenes meri ja üle kurrulise wee jooksid violett- ja oranzhärwilised warjundid. Lödwalt rippudes seisis jahipuri pikki pikka masti kui wäsinud loom. Wahetewahel kui tuli iiling, wärises ta weidi lagisedes ja ülalt alla rabeledes, ent nood wärinad surid siledail soonil, kui surija wiimased hingetõmbed lõppewad, muutudes aegamööda harwemaks, kergemaks ja lõppeks — kustudes. Oli waikus kui surija toas. Kajakad ent seisis weekohal lewitatud tiiwu ja hoigasid walusalt, pikalt ja lõikawalt.

Paistis kaugelt ranna siniwiir. Horisondil puutused männiudjade tumedad siluetid kokku weretawa õhtutaewaga ja sulasid ööhämaruses. Rannikul seletas tuttav silm isegi Randküla kühmulisi osmikute kujusid.

Lebades jahi tekil olin wõtnud peast kübara ja saatsin pilkusid üle wee.

Waikselt istus ka kapten Meerents roolipingil ja hoidis seda peos, ehk küll seda tarwis ei olnud, sest oli waikne.

Ingeborg istudes oli wõtnud sülle oma kitarri

ja mõttes tõmbas üle keelte tuues ette kord üht kord teist heli, mis kostsid üle wee kui kauged kaebed.

Ent siis tuli wiis, tasa unistades saadetud wähe-dakõlasest laulust.

Ikka ees, ikka ees!
Tee peal kõigil jalus,
Nutan küll nukruses silmad wees,
Ent ikkagi olen kõigil ees
Ja tee peal kõigil jalus . . .

Waikselt lainetades sulas wiimane akord kui spiraallaine waikusse.

„Laula weel, laula terve laul,“ sõnas Meerents tütrele ja too laulis terve laulu, waeslapse-laulu, nagu nimetasid teda merimehed ja mida kurbadel silmapilkudel nii tihti on kuulnud nuk-raina, tulid sõnad ja tulid wiisid, hääli laienes üle wee ja harmoneerus kajakate kisaga.

Ikkagi jalus, ehkki püüdis waeslaps olla teiste meele järele, ent ikkagi jalus. Ei ole ta tõesti seda olnud oma emale, ei temale olnud ta mitte jalus, ent kui suri too, jäi ta teistele jalgu ja too kestab, kuni teeb wabaks teda surm tollest.

Lõppes laul.

Laskis lahti rooli kapten Meerents ja tõmbas oma suurte kätega läbi hallinewate mustade juuste. Tõstes pead waatas weidi ringi ja ütles:

„Toda laulu kuulsin esimesena Dower'is . . .“
ja siis jutustas edasi, kuna ma lebasin ja Ingeborg istus hoides süles kitarri.

„Olin tookord kaheksateistkümne-aastane poiss, rahutu rändur, kes ei tahtnud püsida paigal ei ööd ega päewa. Olin teist päewa madruseks ühes daani shooneril, millega sõitsime Kalkutasse, kust hinge

jäi palju mõtteid ja muljeid tollest müstilisest maast ja elanikest.

Oli meid tookord shooneril üheksa meest, noored ja elurõõmsad kõik, nagu näis esiteks, sest ei olnud tutwunetud veel kõigeaga . . .

Too oli ühel õhtul. Päike oli veel loojamata, ent siiski alistus terve sadam isesugusele öisele rahule. Tühjenesid kõigi laewade laed meestest, said elawaks kaid ja sadamatänavad, kuna öölokaalid awasid enda ukсед pärani kui maod oodates saaki. Ja too saak saabub neile; salkades juteldes ja üksikult suubusid merimehed awatud ussesse.

Jäin laewale wõlutud waikse õhtu rahust; olen ju unistaja lapsepõlwest. Nõjatades rellingile waatasin pilwede palangut ja wiolettwärwilist merd, mis oli kaetud pikapurjeliste lustjahtidega ja purjepaatidega, nagu sadamakaid tuwidega, kes otsisid mahapillutatud teri.

Kostis kusagilt gramofoni kiunuw hää — mäletan kõike nii selgelt. — Noot pidi olema küll wist Händeli oma, ent gramofoni roostes hää tõi waid kuuldawale pahisewaid toone. Lokaalest kostsid joojate laulud ja rõwedad naermised . . .

. . . Siis. Algas too laul lähedal mul. Ruhwi uks oli awatud pärani, mille ees toolil istus mu seltsimees Hofner ja laulis toda laulu, saates mandoliini tasase trillerdamisega.

Ikkagi ees . . . kõigil jalus . . . Ma kuulatasin. On ju merimehed alati musikaalsed, toda õpetas neile juba lainete kohin ja tuule hulung laineis, ent mulle torkas eriti hinge tolle laulja kurbuw wiis. Ehapaiste mängles ta näo ja mustade juuste ümber ja andis talle ilme, nagu oleks ta trubaduur, kes laulab waikset hüdni waeslapsele . . .

Lõppes laul.

„Brawoo, Frants! Lihtsalt suurepärane!“ hüüdsin ja lähenesin talle. Ta naeris.

„Too ei ole midagi. Ma ei oli laulik. Lau-
lan waid musikaalseks hingitsemiseks,“ vastas ta.

„Ja wõib olla, et toopärast tundubki su laul
nii ilusana,“ ütlesin wõttes istet ta lähedale.

„Mängige weel midagi“, palusin.

Ent nüüd mängis ta ühe laulu, mis oli puht-
waimulik. „Olete usklik?“ küsisin.

„Ja“, vastas hoopis wabalt.

Imestasin, et on leida ka usklikke merimeeste
hulgas, aga et seltsimeest mitte haawata, ütlesin
imestamata :

„Ah nii“.

Tollest õhtust me tutwus algaski. Olime küll
täiesti wastupidised üksteisele iseloomude poolest,
ent siiski sai meie tutwus hingede sümpaatseks
üksteise mõisteks. Õhtuti kui teised seltsimehed
kadusid laewalt maaleminekuks, istusime kahekesi
laewatekil ja jutlesime, wõi mängis ta ja kuulata-
sin mina.

Mäletan üht õhtut.

Istudes tekil kuuldus selgesti laulu Strandeni
lokaalist :

. . . Kord olid sina ainult minu elu,

Ma kummardudes kandsin kätel sind . . .

Metsik klaweri kiunumine saatis laulu, mis ilu-
sale õhtule terawa kontrastina tundus.

Lebasin presendil. Ta nõjatus luugikrantsile.
Ja siis sain teadwaks ta eluloost.

— „Olen Hamburgist“, ütles ta, „mu isa on
seal suurkaupmees, kelle ette wõttes miljonid ja kes
opereerib warandustega. Ent ärge hämmastuge, et
olen siin, waene ja armetu. Too sündis nii :

Isa on lootnud kogu oma eluea minust kuulsat juristi ja lõppeks wõibolla on tahtnud, et pidi mu karjäär lõppema ministritooliga.

Ma olin oma isa soowele alluw. Lõpetasin keskkooli ja astusin Berliini ülikooli. Ent seal muutus kõik. Tutwunesin Berliinis noormehega, kes oli tõsine usklik. Ta oli mu korterinaaber. Saades juhuslikult tuttawaks hakkasime tihti kohutama. Ta rääkis mulle rahust, mida inimesed otsida, ent mitte ei leida, sest et see olla ainult Jeesuses. „Toda rahu olen leidnud sealt“, ütles mulle ta . . . Ma olin huwitatud sarnaseist küsimustest, mis puutuwad hinge- ja waimuella. Oleksin studeerinud, kui oleks isa lubanud, parema meelega kas filosoofiat ja psühholoogiat, kui õigusteadust. Et olin otsinud rahu ja seda mitte leidnud, otsustasin end anda Jeesusele. Käisin tolle noormehega koosolekuil ja — leidsingi rahu.

Kõik muu läks õieti kiirelt. Sõitsin koju kooliwaheajal ja jutustasin ka isale rahust, mis olin leidnud Jeesuses. Tagajärg oli, et isa sai minu pärast wäga wihaseks. „Sarnast poega ei soowi ma näha. Wälja majast!“ hüüdis ta. Mõistsin küll, ehk see ei ole isa otsus, wõibolla et muutu warsti pehmemaks mu wastu. Jalutasin mööda linna. Tulles sadamasse leidsin, et wajab too laew üht meest, kuhu pakkusin ennast, ja millega ka kohe wälja sõitsime. Ja toost päewast olen siin.“

See oli ta lühike, kuid kurb elulugu.

„Oled sa wahepeal saanud teateid omalt isalt?“ küsisin.

„Ei mingisuguseid. Tean waid, ta wihkab usklike ja hoian tast kõrwale . . .“ — — —

Ma ei tea, milliselt mõjus mu peale Frants.

Ta waikne kõne ja tagasihoidlik elu sai mu igapäewaseks tähelepanu keskkohaks . . .

Siis sõitsime wälja merele, et jõuda Buenos-Aires'si. Ja merel sündis see. Ma hakkasin paluma Jumalat. Wiitsime palju aega ühiselt ja palwetasime koos, põlwitades öösel laewatekil warjulisel kohal.

Too oli ühel ilusal ööl ookeanil. Tähis taewast paistis täiskuu alla ja walgustas fosforlâike-list wesipinda. Laewal oli waikne. Roolimees seisis tüüri juures ja waht seisis wööris. Me madrused, mõned magasime ehk jutlesime. Olime jällegi põlwitanud waiksel täiskuu walges, et paluda waikselt; rääkisid waid hinged Jumalaga . . .

Mul saabus rahu. Hetkega täitus mu hing isesuguse rõõmuga, mis wõimatu jutustada.“

Kapten waikis wähe. Ta hääli oli saanud isesuguse sulawa kõla. Nägin, ta põskedel sädelesid loojanud päikese kumal kaks pisarat. Ja minugi silmist langesid pisarad jahi peitsitud tekile. Ingeborg oli wõtnud jällegi kitarril ja tasa helisesid keeled . . .

Ta rääkis edasi.

„Tuli torm. Waikne öö oli muutunud mässawaks — waljuks. Kostasid pooltekis kapteni komandod ja me jooksimine neid täitma.

Ronisin mööda kõisi reilraale hõõtsudes, tehes pööraseid sõite õhus laewa kiikudes. Oo, kuid laulis hinges: tänu Issandale. Ma kadusin ise. Töötasin teadmata koledasti pekswate purjedega ja peaaegu hõiskasin rõõmu pärast . . .

Möödus torm, möödus ka meie merireis saabudes Buenos Aires'si ja siis lahkusin ma Frantsust. Ta jäi endisele laewale, kuna mina läksin teisele“ . . . — — —

„Hakkab tegema tuult,“ sõnus siis Meerents ja

tõukas rooli poordi. Poolkaares keeras laew oma wööri maa poole ja hakkas tasa üle lainete libi-sema.

Randküla lähenes meile silmnähtawalt.

„Üks laewuke läks üle wee, läks üle wee ja lainete,“ laulis Ingeborg tasa.

„Kas olete pärast midagi kuulnud omast sõb-rast?“ küsisin, kui Meerents waikis mõttes.

„Oo jaa,“ ütles Meerents mõttest ärgates. „Nä-gin kord toda wanat shoonerit Kopenhaagenis ja läksin vaatama, kas ehk ei leia Frantsu sealt.

Kui meestelt küsisin ta järele, öeldi :

„Wiimasel reisul löi pramseil teda raalt merre. Ta hukkus.“

Jõudsimme Randkülla. Seal ta lebas nüüd me jalge ees mu lapsepõlwe kodu. Tumedate män-dide all seisid onnid waikselt ja üle nende tae-was, punane nagu werrekastetud lõuend.

Oli öö ja waikus.

(Teisendatud katkend pikemast tööst.)

Läbi öö.

Karl L. Marley.

Öö on mu ümber. Läbi niiske uduloori ja ööwarjude weereb rong. Wagunis on waikne, sest kõik magavad. Surmaga heitleb kustuw küünal wagunilaternas. Warsti kustub ta — siis on pilkane pime, ainult magajate norskamine ja ühetao-line wagunirataste tuksumine räägib mulle siis weel sellest, et rong edasi läheb läbi niiske udu ja ööwarjude — kaugele.

Waikne on mu ümber ja waikne mu sees sest ajast, kui kandsin wälja hauakünka alla nutja lapse omast hingest — sõnata walu. Kaua, kaua oli ta põdenud mu hinges, see nutja laps. Kramp-likult oli ta nutnud, sest ta ei tahtnud surra. Siis kui pisaraid enam ei olnud, muutub ta terve ole-wus pisaraks — ainsaks walupisaraks, närbuwa hingeõie küljes kesk niisket udu ja ööwarje. Haua-künkale, mis endas warjab nii wõrratu kallist mu hingele, kandsin kõik lilled. Murdsin weri-punased mooniõied ja kandsin hauakünkale ja kustuwa eha paistel oli ta haud kaetud punaseist werekarwa õitest, kui oleks terve südame weri-minust ta hauale woolanud.

On sündinud . . . Ta on maetud ja punased õied kantud ta hauale.

Kõik andsin ma Sulle andeks, jah kõik, sest ajast, kui kandsin wälja oma nutja lapse omast hingest ja puistasin külma sõmerat ta hauda oma kätega, wärisewate kätega.

Kui hea on andeks anda elu pühamal tunnil, kui enam ei ole sõnu ega pisaraid. Rong aga weereb edasi läbi niiske udu ja tumedate ööwar-jude — kaugele . . . Suur pühapäewane waikus

hingab üle kaugete wete. Teinepool puhkawat weepinda paistawad uued sinawad kaugused. Läbilastud luik aga laulis oma surmalaulu kõigile. Nüüd on kõik waikne, nagu pärast rasket müristamist, wälku ja murdwat tormi. Kõik hoiab oma hinge tagasi, kuna tuhanded pisarad, mida hiljuti weel nuttis taewas, säravad rohukõrrekestel ja puulehtedel.

Siis kui kõik pisarad on nutetud ja sõnata walu maetud, on suur rahu hinges.

Tõusew päike aga annab pisaraile, rohul ja lehtedel tiiwad, mis neid taewa poole wiivad. Jah kõik annan ma Sulle andeks ja unustan ära, kui wäga palju Sa mulle teinud walu. Ma panin altarile oma südametule, oma ihad ja soowid ja kandsin wälja liiwakünka alla oma nutja lapse — sõnata walu. Ja ikka uuesti puistan külma liiwata künkale ja pühin pisaraid palgelt ja unustan ära kõik walu ja pisarad, mis mulle oled walmistanud. Warsti kustub küünal wagunilaternas, weereb rong ja ma pühin kõik pisarad palgelt ja süütan südames tuled põlema sellele, kes meie eeli sammus, jättes werised jäljed elukõrwe liiwale. Nii on ohwrieadus — eluseadus. Sa ära küsi ja püüa mu südamesse waadata, sa leiaksid sealt ühe hauakünka, millele oleks mu nimi kirjutatud. Ära küsi, kas wõitlus surmaga on walus olnud, sest surnud ei räägi. Suur on surmawaikus. Kuid wana elu haul lööwad õitsma igawiku närtsimatud iludused.

Ja läbi külma ööudu ja warjude weereb rong kaugele. Ammu kustub küünal wagunilaternas, aga juba paistawad kaugelt puhkawate weewäljade takka, seal kus seisawad tummalt igawesed mäed, koidu igawesed walgushelgid, siis tuleb uue päewa hommik — jah, ka uue elu hommik . . .

Nutjad kiwid.

Th. Michelson †.

Õöd ja päewad on ta rännanud ja wiimaks teeraja ära kaotanud. Meelt ära heites ja nõrkedes on ta läinud mööda põliste pimedate metsade teeradu, mida harwa on sammunud inimjalg. Jälle laskus öö oma warjudega üle waikiwate metsade. Ta jõud rauges. Kadunud on teerada, tagasi ta ei oska enam minna. Tõepoolest ei tahtnud ta'gi tagasi, sest seal ei olnud enam ühtegi tema jaoks. Edasi pidi ta sammuma, kuid kuhu? Kus oli tee, mis wiiks otsitud eesmärgile? Neist paljude hulgast leida õiget paistis wõimatu raske olewat. Kas wiib üldse ükski neist eesmärgile, sihile? . . . Ja nüüd jälle pilkane öö, nii pime. Kus on walgus? Oh et järsku läheks walgeks ta ümber ja ta näeks oma ees teerada, mida mööda tal tuleks sammuda, mis eesmärgile wiiks. Kuid kuhu minna? Kas ikka edasi? . . .

Nii sihita rännates on ta wiimaks ühe kalju-koopa awause ette jõudnud. Selles otsib ta warju öökülma ja niiskuse eest. Pimedasse koopasse astudes langeb ta mõneks silmapilguks meelemõistuseeta olekusse, toibudes aga tõuseb ta üles, ja kätega mööda kiwiseinu katsudes, sammub ta edasi koopa sügawusse, kuni oma jalgade ees tunneb kiwi, millele ta wäsinult laskub ning maha istub. Pimedus ja waikus ümbritsewad teda. Oli kui oleks ta ära kadunud mingisugusesse tühjusse, kus kõik ära lõpeb, otsa saab... Kõik? Ei, mitte kõik... See, mille eest ta põgeneb, tunneb ta oma rinnus jälle põlewa laawana, kui midagi lahutamatu temast enesest. Ööd ja päewad on ta rännanud, et leida aset, kuhu wõiks maha panna põlewa waewa, wäljakannatamatu rõhuwa koorma südamele, et wabaneda waewast. Ei ole ta leidnud sarnast paika, ja ikka edasi klopib ja põleb ta rinnus, edasi peab ta kandma seda walusat koormat, kuni... Kui kaua peab ta seda siis kandma? Kui kaua suudab ta kanda?...

Waikust koopas ei segata ühestki muust helist, kui laelt ja seintelt langewate piiskade langemisest. Kuidas nad tilguwad ja nirisewad... Kui langeks pisar pisara järele, peatumatult, lõpmatult, nagu otsiks wäljapääsu ükswalu, millel ei ole ohtu. Ojakestena nirisewad otsata pisarajõekesed seintelt alla. Miks nutawad need kaljud? Miks tilgub pisar pisara järele kõwalt kiwilt? — Mis on nende paljude külmade kiwide otsata walu?..

Tund tunni järele lähewad mööda ja ikka langewad wee pisarad naise juustesse ja läbiniiskunud riideisse. Tema aga istub sügawais mõttekorrutustes ja küsib sajandat korda omalt, miks need teda ümbritsewad waikiwad kaljud nii palju nutawad...

Aegamööda aga tunneb ta, kuidas oma olemasolu kaotab, muutub ja kokku sulab nende ümbritsewate kaljurahnudega, nii et osaks saab neist, üheks kiwiks kiwide hulgas. Nüüd teab ta ka, mis walu sunnil need pisarajõed siin jooksewad, mis waew see on, mis kaljud nutma paneb. Nüüd teab ta seda: see on ju tema walu, tema waew, mis kõwast kiwist sunnib pisaraid otsatus paljuses langema... Tema rinnus on kiwi asunud südamesse, ta tahaks armastada ja ei saa mitte. Ta tahaks nutjaid kaljusid oma ümber armastada põlewa, hõõgawa südamega — aga ei saa mitte, sest — nad on ju kiwid... Seepärast jooksewad siin pisarajõed, seepärast langeb tilk tilga järele otsatult, lõpmatult... Ta nutab ühes kaljudega ja nende pisarad sulawad ühte, nutetud pisarad, seepärast, et ei saa armastada... Jah, ta oli näinud armastust... Oh, missugust armastust ta on näinud. Paljas mõte selle armastuse üle põrutab teda ta hinge sügawama otsani. Kui ta kord ka arwanud, et südant rinnus kannab, et võib ka armastada, siis selle armastuse ees selgus temale, et tema rinnus on kiwi südame asemel ja et see üldse ei olnudki armastus, mida ta selleks pidanud...

Naine ei märka seda koopas, kuidas tund tunni järele weereb. Aastast aastasse arwab ta siin nii istuda wõiwat, et järele mõelda ja iiales mitte selgusele jõuda selle wägewa armastuse saladuse üle, mida ta näinud temast kannatusõil... Oh, et ta nii moodi wõiks armastada! Kui häwitaw tuli põleb see soow tema hinges. Kõik soowid on kustunud, ainult see ainus elab oma waewawat elu ta südames: nii armastada... Kas need weepisarad siin koopas ikka nii jooksewad, aastasajad ja

tuhanded? Kas need kaljud eluotsani nii nutawad, et nad on kiwid ja ei saa armastada? . . . Ammu ju oli ta lugenud ühest imelisest kuningapojast, kes omas südames kandis mõistatuslikku armastuswäge, kes kord kõrwes tundis nälga ja kelle wastu wägew würst ütles: „Käsi, et need kiwid leiwuks muutuwad!“ — Käsi! — Tema sõna pidi kiwid leiwuks muutma. Temal oli wõimus kõwast kiwist teha, mida ta tahtis. Kuid ta ei teinud seda. Miks? . . .

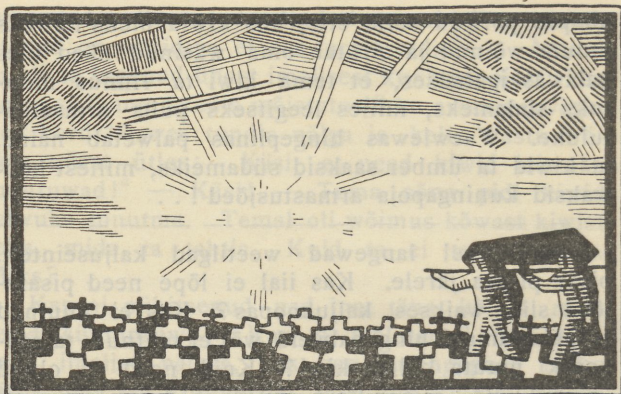
Kas oi pühitsenud nad just täna kõigis mais tema sünnipäewa? Kas ei mäletanud nad täna seda imelist päewa, kus see kuningapoeg maha jättis oma isa kuningriigi, alla tuli külma, waese maa peale, igatseja ja janutaja inimsüdant täitma oma armastusjõega. Nii oli kirjutatud selles wanas raamatus. Imeline, et ta täna jälle sellele pidi mõtlema! . . . Kõigis maajagudes, waikseil saartel ja kaugeil meredel süütasid nad täna tuhanded küünlad põlema. Kas ei põlenud täna mitte arwamatud tuled ohwritäheks sellele wägewale, kelle ainsama sõna läbi oleksid kiwid muutunud kõrwes leiwaks. Kuid miks ta seda ei teinud? . . . Kui temalt nüüd keegi paluks, et ta kiwide wastu ütleks ja nad lihaks ja wereks muutuksid ja ta kiwistesse seintesse kaewaks weresooned ja neis wärske weri tuksuma hakkaks, nii et nad enam ei oleks kiwid, tema sõnasunnil muutuks kiwi südameks, milles leegitseks tuluke, mis ta oma hinges hõõgub ja põleb, ja need külmad kiwid muutuksid tuliseiks sädemeiks, kus jõgedena hoowaks püha armastustuluke, selle kuningapoja armastus, kes kaljud muudab . . .

Püha öö waikus, mis aastasadu oma rüpes warjanud imelisi saladusi, kummardub naine kalju-

koopas põlwed selle ette, kes kiwid oleks leiwaks muuta wõinud ja sirutab oma wäsinud käed üles palawas igatsuses, et tema kiwi ta rinnus muutuks südameks, milles leegitseks püha armastustuluke. Waewlewas hingepiinas palwetab naine, et kiwid ta ümber saaksid südameiks, millest hoo-waksid kuningapoja armastusjõed ! . .

Ikka weel langewad weetilgad kaljuseintelt, pisar pisara järele. Kas iial ei lõpe need pisarajõed siin waikses kaljukoopas? Kas ei kuulnud ta palawamaid hingepalweid wõi ei tahtnud ta seekordki muuta külma kiwi? Kuid need ei olnud enam kiwid, mis nutsid, waid need on inimeste südamed, milliest jooksewad jõed palawaist pisar-
raist tänuohwri täheks kuningale, kellel wõim on kiwid muuta, kaljud purustada ja neist teha südamed, kelleles ta waikseil öötundidel süütab pühad armastuse tuleleegi põlema . . .

On waiksed püha öö tunnid, mis endas warjawad imelisi elusaladusi. Kummarduge rahwad, teie, kellel weel kiwised südamed, kaljud alanduge ning läkitage sügawustest hüüd kuningapoja poole ja tema muudab siis Teie südamed, kus tema püha armastustuli iial ei kustu.

Surnute maailmas.

Peeter Sink.

Loodenewa päikese kurbkollased kiired saatsid mind wärawani, öeldes mulle wiimaseid terwitusi. Nukralt kumasid nad mu kahwatul näol. Nagu werre kastetud olid sel tunnil mu riided, nagu wõitlusi läbielanud sõjamehel.

Jõudsin wärawani. Nüüd seisab mu ees see imeline ja õudne, wõluw ja kummaline surnute linn ümbritsewa igiwana kiwiaiaga, millel ainult kahed wärawad: ühed õhtu, teised hommikupool, mustad raudsed, teised haljad hõbedased.

Astun läbi raudsete wärawate. Seljataha on jäänud elawate askeldused, linna müra-kära, hobuskapjade plagin, troskade mürin, stiililised kunstimplid, pudukauplused, uhked ärid suurte waateakendega ja karnid weriste loomadega.

Raskelt kurblikult kiuksusid weel raudsed wärawad.

Siin on kõik teisiti. Paistab, nagu ei oleks mingit ühendust, mingit silda nende kahe maailma wahel. Müra-kära asemel walitseb siin sügaw waikus, mis maandunud üle kalmistu. Waid üksik inimese jalg liigub siin ristide wahel. Ja milline kloosterlik tõsidus, otsekui kohturuumis, kus inimesed põnewa tõsidusega ootawad wiimast otsust.

Unustatute asumaa — surnute maailm.

Surnute maailmas walitseb praegu kewad. Öitse- aeg. Ta tuli ja kattis unustatute hauad roheli- sega, pani puud ja põõsad leheehtesse, puistas neid üle õilmetega. Ilusamad lilled, mida iial olen näi- nud, — kaswawad siin surnute maailmas kalmudel. Puhuwad soojad tuuled ja kannawad laiali aroomi — hilja ööni ja ööst tõuswa päikeseni tuikawad aroomide lained.

Seisawad ristid reas — mustad, tõsised kui mungad, ehk walged kui surnulinadesse mässitud. Päewast päewa — öhtust hommikuni ja hommi- kust surewa päikeseni seisawad nad nii, nagu fa- kiirid laialilaotatud kätega — nii aastast aastani. Ristidelt võib lugeda pühi sõnu — sügawaid ja tõsiseid. Surnud räägiwad ainult ristide kaudu. Muidu nad waikiwad kõigile. Ja edasi elawad nad lilledes, mis nende kalmudel õitsewad. Leinapisa- rail nutetuil ja öise kastega kastetakse neid ja see- pärast ongi nii ilusad. Mis on nendega wõrreldes inimesist kantud närbuwad wanikud ehk plekkloor- berid!

Wahetewahel awanewad jälle raudsed wärawad läbilõikawalt kriuksudes ja sisse kantakse leinahe- lidel mustas puusärgis uus wõõras. Tummalt ter- witawad teda mustad ristid. Tõsiselt, pühalikult kajawad läbi surnute maailma laulud ja palwesõ- nad. Siis langeb kirst ja töötab labidas sõmerat

kühweldades. Ning lõpuks lahkuwad nutetud silmil saatjad tagasi elawate maale. Jälle jääb kõik waikseks surnute maailmas.

Nad uinuwad.

Kewad, suwi, sügis ja talw käiwad üle, kuid — nad uinuwad.

Tormid ja tuuled huilgawad üle ristide metsa ja kohisewad põlised puud — nad uinuwad.

Naeratab päike meelitawalt, kutsuwalt ja kuldab õhtuil surnute linna — nad uinuwad.

Tuleb jälle sügis ja langewad jälle tulipunased ja sidrunkollased lehed kui weretilgad unustatute kalmudele — nad ei märka.

Nutab sügisöös keegi haledalt ujutades pisaraiga kalmistut — nad uinuwad.

Surm on surnute osa. Unustus on nende kii-tuslaul — rist ja lilled nende ainuke eluawal-dus. — — —

Kuni kord Issand neid hüüab. Siis tõusewad nad ja sammuwad läbi hõbedaste wärawate, jättes surnute linna, wastu tõuswale päikesele . . .

O, kuis igatsen leida surnud inimesi! Kuidas oleme neid otsinud!

Üksinduskõrwes.

Daaniel Fiskar.

„Kõrweta, päike, kõrweta halastamatult!

„Las tungida su kiired leektulistena nooltena mu hinge, las surmawad nad seal wiimse elusäde-mekese.

„Sa mõtled, et kaeban, et nean enda saatust, et kisendades meelt ära heidan.

„Ei, ma ei kaeba, ei kisenda.

„Ma olen õppinud waikima . . .

„Kõrweta siis, päike, kõrweta halastamatult! Iial ei saa sa näha mind armu paluwat, ei iial saa kaebussõnad mu huuli roojastama. Ma tahan kõndida edasi, ehk küll midagi enam nähes, tundes ega teades. Kõndida seni, kui enam ei jaksa . . .“

Nii lausudes tõstab üksik kõrweteekäija väljakutsuwalt oma pead, surub kõwemini oma huuled kokku ning kõnnib edasi üksluist kõrweteed. Kui kahwatu ja wäsinud näib olewat tema nägu, kui tüdinenud ning rammetud ta sammud. Kuid silmis leegitseb trotslik tuluke, mis järeleandmatu oma saatuse wastu.

Kuid siiski, kes lähemalt tema palet silmib, aimab warsti, et too trotslik ilme ainult näokate on, mida ta hädasunnil kannab, et warjata omas hinges kuristikku, kuristikku, kuhu maetud mälestus kibedast, asjatust otsimisest, maetud wägistatud igatsused ning murtud lootused.

Kuis sattus ta siia, kus kõikjalt teda piirab ot-satu liiwmeri, kus taewas nii wärwitu kui liiw, millel ta kõnnib, kus wäsinud silm asjatult otsib ka wähemat waheldust?

Kuis sattus ta siia?

Ei enam tea ta seda. Teab ainult, et taha jäi

kõrb, et ees ootab kõrb, et paremalt ning wasakult poolt teda piirab kõrb. Wõi kas ta teab seda tõesti?

Küll mitte. Sest kui see teadmus elawalt ta hinge waldaks, kui ta oma seisukoha lootusetust ka wähegi tajuks, ei saaks ta küll enam nii ükskõiklaselt edasi kõndida. Ei, waid siis peidaks ta enda pea tulisesse liiwa ning nutaks. Nutaks seni, kui wiimne pisar ta silmist woolanud, wiimne weretilg ta nõrkenud ihust kõrwepõrmu imbnud...

Kuis sattus ta siia?

Ta waewab enda pead ning katsub mõttes teed mööda tagasi minna, millel kõndides siia sattus. Kuid asjatu ta waew. Ei leia ta ka enam mõttes teed tagasi elawate maale, mille mälestuski kõrweliivas hääbunud.

Ja wiimaks tal näib, nagu oleks see ikka nii olnud. Nagu oleks ta alati kõrweteed käinud, ei iial midagi teist tundes, kui päikese otsatut kõrwetamist ning põletawat liiwa.

Kuid wajumas ka päike. Weel mõni hetk kangastub ta weerewana kettana liiwküngaste ahelikudel, siis walgub ta hääletult nende taha. Jubedate tontidena hiiliwad öised warjud üle wäljade. Ning juba saabunudki öö.

Kas toob see lahedust? Oh ei!

Palawuse asemel ümbritseb teekäijat kõle, igasse liikmesse poew külm; ta surub oma jääsarnased käed nõrgalt tuksuwa südame ümber, selle tegewust lõpetada püüdes. Nägi silm ennem wähemalt liiwa ning wärwitut taewast, ei näe ta nüüd enam midagi. Ei midagi...

Teekäija pöörab oma pilgu ülespoole, püüdes asjatult läbistada teda ümbritsewat linikut. Kui

keegi suudaks waadata ta silmi, ehmuks ta, nähes nende otsatu wäsimuse ilmet. Kuhu kadus neist kõik too trotslik wäljakutse oma saatusele? Need on nutjad lapsesilmad, milledes meeleheide peegeldub. „Kas iial, ei iial lõpe kõrwetee?“ paistawad nad küsiwat, „ons öö igawene?“

Kui üksik ta on. Nüüd alles tunneb ta seda. Nii üksik keset lõpmatuid liiwlaineid, milliseid ta silm enam ei näe, ainult aimab. Nii otsatu üksik . . .

Kuid äkki ta jahmatub. Kas on see unelm wõi näeb ta wiirastust? Wõi on too säraw ning sädelew walgustäht, mis kaugel wilgub? Häämas-tunult kiindub ta pilk nõiduslikule walgusele.

Siis tõusewad uued tähed, -- üks kaunim teisest --, kuni nad tuhandekordses ilus kogu taewa katawad.

Kaua, kaua silmib neid teekäija. Ning imelised tunded waldawad tema wäsinud hinge.

„Sätendaw, saladuslik hiilgus, kust tulid sa?“ lausub ta mõtiskelles, „kes lõi sinu otse masendawa ilu? Kust, ütle, kust wõtsid sa oma algallika?“

„Müriaadid maailmad seal ülal, kus lõpete teie, kus on teie piir?“

„Teil pole piiri!“

„Lõpmatu, igawik, -- sa wägew, mõistatuslik, kuis löid sa walusat janu mu hinge. Sind ihaldan ma! Ei mitte sind, waid su Loojat ise . . .“

Kramplikult surub teekäija omad käed ärdalt tuksuwa südame wastu. „Ma pean Sind leidma, Sind Suurt tundmatut, ka minu Loojat!“ hüüab ta, „ja maksku see mu elu. Ja oleks kõrwetee weel üliwäga pikk, ja kõrwetaks päike homme kas tuhandekordse ägedusega, edasi, edasi! Wälja siit,

wälja elawate maale, kus Sind wõin leida, leida ning tunda!“

Ja seal, liiwkünka altariil andub ta hing igawesele Jumalale. Andub terwena . . .

Püha ons tund, kus hing end ohwerdab. Püha ning saladuslik. Kus on katkenud maised sidemed, kus on kustunud wiimne lihalik ihaldus, wiimne maine soow, kus altariil on aina leegitsemas äraseletatud hinge tuluke, leegitsemas ülespoole ainsamast mõttest weel aetud; ainsast ihast weel wallatud: „Sind ja ainult Sind, mu Looja. Tagasi, tagasi Su rüppe, sinna, kus ükspäinis mu hing wõib elada! . . .“

Ja siis täidab äkki õnnis teadmus ootajat hinge, teadmus, et ta ohwer on wastu wõetud. Ja talle näib, nagu räägiks igawene Jumal särawate tähtede läbi ta hardumuses wabisewa südame wastu: „Ära karda, sest olen sinuga. Armastan sind, oo inimlaps.“

Kui wäikestena ning tähtsusetuina osutuwad nüüd teekäijale ta kannatused. Ei hirmuta teda enam ei kõrwe koledused ega päikese halastamatus. Sest salaliku talismanina peitub midagi ta rinnas, mis imeilusa lauluna ta hinge sügawustest helisema hakkab ja juba enam kõlamast ei lakka:

„Ja kui ma ka kõnnin surmawarjuorus, ei karda ma ühtki, sest Sina oled minuga . . .“

„Sina minuga, Sina minuga,“ sosistawad õnnewärinas teekäija huuled. Ning edasi ta kõnnib, ei enam üksinduse, ei enam mahajäetuse tundega hinges. Ei, waid teadmuses, et ees ootamas hommik, sätendaw hommik elawate maal . . .

Joonistused raamatus on teinud kunstnik F. Kask.

A-6251_v